

divadlo

8

OCHOTNICKÉ

ROČNÍK
VI.
1960

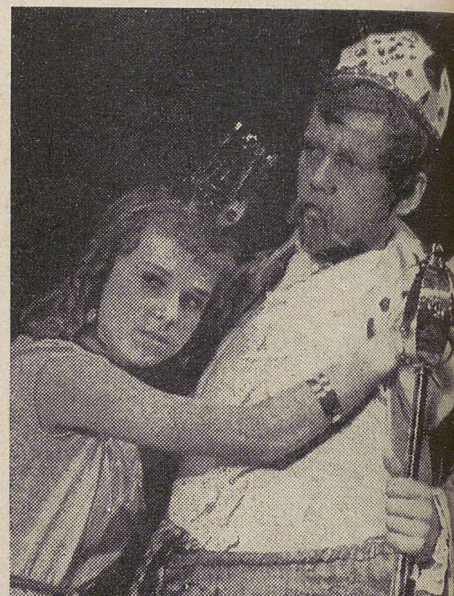
KDPM Brno,
J. Zhoř -
J. Kovářová:
Černý Bob
a bílý Bob

Pionýrský soubor
ZK Bytex
Vratislavice,
M. Disman:
Tři medvíďata

Div. odbor Sokola
Ostravice,
K. Voglová:
Pasáček vepřů

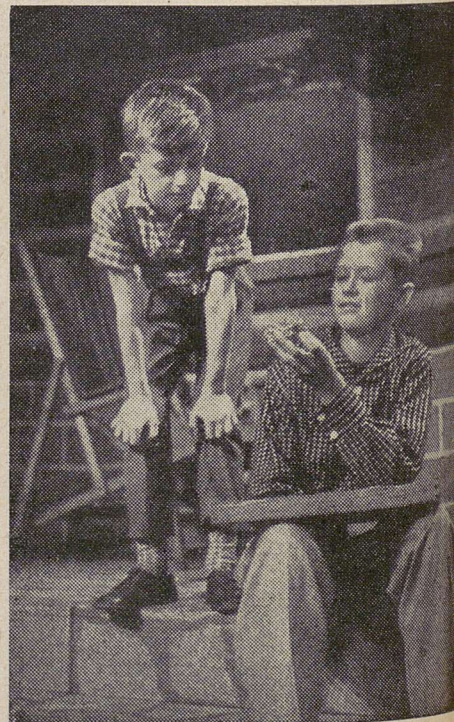
Kroužek OSS
v Čachticích,
L. Podjavorinská:
Čin-čin

Kroužek JSŠ
ve Vysokém Mýtě,
J. Mlejnek:
Výprava
za hrdinou

NEJMLADŠÍ SMĚNA

MINCOVY SNÍMKY Z DĚTSKÝCH POŘADŮ
IV. ŠRÁMKOVA PÍSKU

VESNIČTÍ OCHOTNÍCI v celostátní soutěži

Celostátní soutěž vesnických divadelních souborů byla vypsána poprvé. Nikdo neočekával, že se do ní přihlásí skoro 4000 účastníků, v jejichž repertoáru se prakticky nevyskytla nehodnotná hra. Soutěžící kolektivy často přiznávaly, že nemají dramaturga, ukázalo se však, že mají dramaturgii. Stěží bychom naši soudobou českou a slovenskou hru, která se neobjevila na pořadu buď již v prvních soutěžních kolech, nebo i na ústřední přehlídce, konané v Kroměříži, v Jindřichově Hradci a v Levicích. Vesniční ochotníci se důsledně vyhýbali „módnosti“. Pokud sáhli například ke Karvašovi, k Pavlíčkovi, ke Kubátově a k jiným současným autorům, nechtěli opisovat program profesionálních divadel. Ve všech těchto případech měli k zvoleným předlohám svůj zvláštní vztah a poměr (Půlnoční omša divadelního souboru OB Lubietová z kraje Banská Bystrica — jedna z nejobovnějších a nejpolitickéjších inscenací celé soutěže — Labyrint srdce OB Lukov, rodiště Fr. Pavlíčka, nebo podkrkonošská báchorka Jak přišla basa do nebe v podání OB z Neděliště, kraj Hradec Králové).

V mnoha případech padla volba na hry méně známé, ne ani vždy technicky a dramaticky nejdokonalejší, ale svým námětem aktuální a politicky důležité (Rannet: Zbloudilý syn, Wolf: Vlastenci, Galan-Šipov: U zlatého orla).

Dramaturgie patří tedy mezi aktivní položky soutěže. Dokumentuje také zájem dnešních vesnických diváků o divadlo obsahově bohaté, umělecky hodnotné i politicky výchovné.

Přehlídková představení nemohou být ovšem věrným odrazem celkového dramaturgického plánu, jinak bychom si těžko vysvětlovali, že z devatenácti večerů patřily tři, čili celá jedna šestina, světové klasice — u *vesnických* souborů! Přitom Shakespeareův obtížný Večer tříkrálový (OB v Rychvaldě, kraj Ostrava) přinesl po inscenační stránce umělecky téměř nejvíc. Co by asi tak vyspělý divadelní kolektiv dokázal říci dobrou současnou hrou a proč se jí věnuje méně než klasickému repertoáru?

Nemůžeme vylučovat klasiku z ochotnického jeviště, ani na venkově, ale je rozhodně třeba vyvrátit mylný názor, se kterým jsme se v průběhu soutěže několikrát setkali, že totiž herec-amatér a režisér-amatér se mohou učit jen z klasické hry a jediné z ní také umělecky růst. Tuto teorii vyvrátili přesvědčivě obě zbývající klasické inscenace. Ani Molière, ani Schiller nevyšli, ačkoli soubory měly dobré herce i režiséry, kteří si však dali větší úkol než na jaký stačili.

Tím se již dostáváme k otázce uměleckosti divadelního projevu celého závěrečného kola soutěže. Úroveň byla vcelku málo uspokojivá. Dobré dvě třetiny přehlídky by obstály snad v okresním měřítku, těžko už v krajském a vůbec ne v celostátním rámci. Pro hronovská kritéria by přicházela v úvahu stěží tři představení. Nedopustme se však té chyby, že bychom celostátní soutěž vesnických souborů pokládali za nějaký druhý Hronov. Tím není a dnes ještě být nemůže. Spatřujeme v ní první komplexní průzkum situace ochotnického hnutí na venkově, jež bylo daleko méně favorizováno než amatérské divadelnictví ve městech, a přesto přináší některé pozoruhodné výsledky. Mluvili jsme o dobré dramaturgii, ke které se přidružuje všude patrná chuť do práce i za hodně svízelných podmínek. Ve vesnických divadelních kolektivech nechybí mladí lidé. Někde mají dokonce početní převahu. Proto ještě tolik herecké a režijní nezákušenosti, jakou jsme viděli při některých inscenacích. Ale není tu elán a zápal souboru víc než rutina a macha těch ochotnických představení, jež jsou vypočítána a vyspekulována na efekt? Nezasluhuje uznání, že právě umělecky nejméně dokonalé kolektivy přijímaly kritický rozbor nejpozorněji, bez rozladění a bez urážlivosti? Dokázaly, že se chtějí učit, žádaly skromně o pomoc profesionálních umělců, o tu pomoc, které se již dávno a v daleko větší míře dostává ochotníkům z měst. Podmínky pro vytváření dobrého divadla nespadly venkovu do klína zadarmo. Ty sta a tisíce nových kulturních domů na našich vesnicích stavěli především ochotníci. Neomezují se jenom na svou divadelní práci; jsou prvními v celé kulturně politické činnosti ať na jevišti či mimo ně. Nezatrpklí, že se jim po celé roky ponechával pouze jejich píseček bez nadějnější vyhlídky na postup dál a výš, i když také toužili třeba po vystoupení na některém Jiráskově Hronově.

Není tedy věru důvodů k nářkům, že mnohý vesnický soubor urazil teprve první krůčky na cestě k ochotnickému mistrovství. První celostátní soutěž rozhodně posílila ctižádost a potvrdila venkovským divadelníkům, že se s nimi pro budoucnost vážně počítá. Druhá, na niž jistě nebudeme čekat několik let, přinese s sebou již nutně mnohem přísnější měřítko umělecká, což musí vzít včas na vědomí nejen soutěžící kolektivy, nýbrž i poroty, které jsou odpovědné za to, že závěrečné kolo ukáže nejlepší síly, kterým ve venkovském ochotnickém hnutí vyrostly.

KAREL STANISLAV

Záběr z Hořkého pohádky Princezna Sedmíkráska v provedení TJ Spoju, Praha-Žižkov

Rud. Boes v roli profesora Poležajeva ve hře V. Rachmanova Neklidné stáří

Kult. klub JZD Hodkovice n. M. uvádí Drdovu hru Dalskabáty, hříšná ves

©

ORBIS

1960

DIVADLO STMELUJE VESNICI

Krajské poradní sbory hodnotí celostátní soutěž

Liberec

Na celostátní soutěž vesnických divadelních souborů a její ohlas a význam v Libereckém kraji je možno se podívat i méně obvyklým způsobem — vytčením zjištěných nedostatků. Je to jen zdánlivý paradox, řekneme-li, že odhalení nedostatků na úseku práce vesnických divadelních souborů patří k největším kládům vyhlášené soutěže. V kostce na ně ukázala i naše dubnová krajská divadelní přehlídka v Jablonci nad Nisou.

Především: naše vesnické divadelní soubory strádají na katastrofální nedostatek schopných a zkušených divadelníků-režisérů, v jejichž rukou se často kumuluje i funkce vedoucího a dramaturga souboru. Tento nedostatek je v současném období daleko vážnější než souborost repertoáru vesnických souborů. V soutěžním repertoáru se například objevily hry Stehlíkovy, poslední díla Karvaše, Pavlíčka, Cacha, Dietla, Stanislava a jiných soudobých autorů. Co jsou však platná sebelépe vybraná společensky aktuální a umělecky silná dramatická díla, když nejzávažnější myšlenky těchto děl nedokáží soubory přesvědčivě tlumočit svým divákům, když nedokáží účinně zaútočit na jejich city, srdce i rozum! To se přihodilo i účastníkovi krajské přehlídky v Jablonci n. N., divadelnímu souboru z Víchové, který zde vystoupil se Stehlíkovou Mordovou roklí. Sympatický kolektiv vesnických ochotníků, ale bez schopného a zkušeného režiséra, který by plně pochopil smysl Stehlíkova díla a dokázal jej se souborem zřetelně vyjádřit v představení. Podobné nedostatky se objevily u řady dalších vesnických souborů, jak vysvítá i z posudků okresních porot.

Ovšem daleko potěšitelnější je jiný letošní poznatek, že soutěž přispěla k aktivizaci starých i k vzniku nových vesnických souborů: v soutěži například vystoupil nově vzniklý soubor ze Žďáru s hrou K. Stanislava Návštěva nepřichází, soubor vesnické organizace ČSM ve Skalici s pohádkou B. Němcové Sůl nad zlato atd.

Druhým závažným komplexem nedostatků letošní soutěže byly termíny a organizace okresních kol. V Libereckém kraji se například největší počet představení vesnických souborů odehraje až v jarním období. Je nutno kritizovat leckde malý zájem poraden LUT při okresních osvětových domech a jejich poradních sborů pro divadlo a organizační zajištění tak potřebné soutěže. Okresy se namnoze zaměřily jen na organizaci odborných seminářů a aktivů, zejména dramaturgických, pohříchu však chyběla bezprostřední metodická péče věnovaná vesnickým souborům a dobrá organizace okresních soutěžních kol.

Máme-li nyní pokročit v našem ochotnickém divadelnictví opět o kousek dál a přispět k opravdovému posílení společenského významu divadelních souborů na vesnici, je nutno, abychom se zaměřili na soustavnou výchovu vesnických divadelních režisérů — ať již ve studiích při profesionálních divadlech či v připravovaných Lidových školách umění — neboť oni jsou tím kýmžným tmelem souborů a současně nejdůležitějšími činiteli při výběru her a konečném výsledku jejich nastudování. Letošní soutěž nám ukázala, že na našich vesnicích je značné množství nadšených i talentovaných zájemců o práci v divadelním souboru, avšak chybí jim správné umělecké a politické vedení, které je nutným předpokladem dalšího kvantitativního a kvalitativního růstu ochotnického divadelnictví.

FRANTIŠEK SOKOL

Ostrava

Do celostátní soutěže vesnických souborů v Ostravském kraji jsme vstupovali optimisticky. Byli jsme vyzbrojeni dobrými zkušenostmi z loňské krajské soutěže vesnických souborů, která přinesla úspěchy inscenační i zejména dramaturgické. S uskutečněním letošní celostátní soutěže jsme podle informací z příprav v Ústředním poradním sboru pro divadlo počítali včas a připravovali jsme se na ni dříve, než byla

oficiálně vyhlášena. Už na loňských aktivech, hodnotících naši krajskou soutěž, jsme připravovali soubory na soutěž celostátní.

Předpokládali jsme, že všechno je na nejlepší cestě, když do příprav zasáhlo několik nepříznivých momentů.

Na počátku letošní sezóny, když bylo třeba začít s náborovou kampaní, odešel krajský metodik na jiný pracovní úsek a jeho místo zůstalo po čtyři měsíce neobsazeno, tedy po celé období, kdy je třeba v přípravě sezóny udělat nejvíce práce. I když na tomto místě suploval v částečném pracovním úvazku externí pracovník, nemohla být provedena přípravná opatření v takovém rozsahu, jak jsme původně počítali. Chyběl především pravidelný styk s okresy a kontrola jejich práce. Nebylo možno spoléhat ani na iniciativu okresních domů osvěty a bohužel v mnoha okresech ani na poradní sbory. Na práci okresních osvětových zařízení navíc nepříznivě působilo období přípravy naší územní reorganizace. A tak se neuskutečnily ani náborové aktivity, ani dramaturgické semináře, ani školení, ani příprava porotců, ani organizace instrukční pomoci souborům. A neslyšeli jsme bohužel také nic o spolupráci se zemědělskými odbory národních výborů.

Svědectvím o stálém vypsívání našich vesnických souborů jsou však výsledky, které soutěž přinesla přes veliké nedostatky v období její přípravy. Ukázalo se, že mezi vesnickými soubory je dnes už většina těch, u nichž můžeme spoléhat na cílevědomou a odpovědnou samostatnou práci. Svědčí o tom i účast souborů v soutěži. Okresními koly prošlo v kraji 139 souborů, což je o 25 souborů více než loňského roku. (Je to pozoruhodné zejména proto, že loňská krajská soutěž byla fundována cennými hmotnými odměnami.) Z tohoto počtu je 20 souborů mládežnických a 26 souborů polských. Jejich účast v soutěži je novinkou a je velmi potěšující. Vítězný polský soubor hrál také na krajské přehlídce v Bordovicích.

Při těchto výsledcích však nesmíme zapomínat na to, jak by soustředěná a intenzivní náborová kampaň mohla ještě zvýšit tento počet soutěžících souborů a jak mohla působit zejména na zakládání souborů nových. V tomto jsme zůstali soutěži a jejímu poslání dost dlužni.

O uvědomělé práci vesnických souborů svědčí pak také vysoká dramaturgická úroveň soutěže, ne vždy ovlivňovaná poradenskou činností osvětových zařízení. Ze 139 odehraných představení tvořily současně hry 48 %. Z českých je stále ještě nejčastěji hrána Pavlíčkova Černá vlajka, ze slovenských Karvašova Půlnoční mše. Z ostatních her bylo 20 % sovětských, 17 % českých klasických, 15 % ostatních klasických. Nebylo ani her brakových, ani her o bábíčkách.

I úroveň představení byla proti loňskému ročníku vyšší. Soudíme tak především podle úrovně obou částí krajské přehlídky. Je zajímavé, že z loňských devíti účastníků krajské přehlídky se mezi letošních 13 probojoval jen jediný soubor (SRPŠ z Nebor — okres Těšín), který od loňského roku ukazuje velmi výrazné zlepšení. To, že se účastníci skoro úplně vyměnili, můžeme považovat za svědectví o velmi vyrovnané úrovni soutěže a můžeme si tak dovolit považovat úroveň obou přehlídek za měřítko. A můžeme být zatím s jejím vzestupem spokojeni.

Krajské přehlídka byly stejně jako loni v Bordovicích a v Háji u Opavy. První z nich byla nejen zkušeněji organizována, ale měla letos i vyšší úroveň. Z ní také vyšel vítěz krajského kola soutěže a účastník ústřední přehlídky v Kroměříži, soubor OB Rychvald (okres Karviná) s poněkud udivujícím repertoárem v této soutěži, se Shakespearovým Večerem tříkrálovým, jemuž porota dala přednost před zkušeně připravenou inscenací OB Stará Bělá, která v soutěži uvedla poněkud sentimentální hru T. Dávidové Dódy.

Sympatickému bordovickému obecenstvu se poprvé letos představil polský soubor PZKO Horní Lutyně s hrou Kon-

rada Kropiny Kdo se směje naposled. Představení bylo srdečně přijato a mělo mimořádně slavnostní rámeček. Z bor-dovické přehlídky byly dva soubory pozvány na krajský festival vyspělých souborů do Frenštátu, aby tam repre-zentovaly dobrou úroveň ochotnického divadla na vesnici.

Po dvouletých zkušenostech se domníváme, že celostátní soutěž vesnických souborů by se měla stát trvalou součástí naší práce. Přináší už dnes dobré výsledky a v několika nejblížejších ročnících by mohla přivodit a upevnit stejně trvalý zvrat v činnosti vesnických souborů, jak to udělala celostátní soutěž vyspělých souborů v letech 1955—58.

MIROSLAV ETZLER

Olomouc

V našem kraji měla celostátní soutěž vesnických souborů dobrý průběh. Ukázala, že si vesničtí ochotníci stále lépe uvědomují, jakou společenskou úlohu dnes ochotnické divadlo má; že je nutno prohlubovat jeho uměleckou úroveň, aby mohlo účinně zlepšovat kulturní a společenskou stránku vesnického života. V našem kraji jsou to velmi často právě jen ochotnické soubory, které přinášejí na vesnici kulturu. Nejsou ojedinělé případy, kdy ochotnický soubor dává celé obci kulturní ráz a je hybnou pákou všeho kulturního dění. Mnohé vesnické soubory si už dnes uvědomují, že je nutno se starat o vnitřní život kolektivu a výchovu členů. To potvrdily závazky, uzavřené na počest 15. výročí osvobození vlasti, i konkrétní práce souborů při oslavách tohoto výročí. Není dnes již výjimkou, že členové souboru zaujímají veřejné funkce, že jsou nejlepšími pracovníky na svých pracovištích. A je jistě potěšitelné, že nejčastěji právě tyto soubory, které se příkladně starají o vnitřní život svých kolektivů, probouzí se v soutěži na přední místa.

Vítězné soubory ze všech starých okresů Olomouckého kraje postoupily do čtyř oblastních přehlídek, které se konaly v Kostelci na Hané, v Nezamyslicích, v Břidličné a v Postřelmově. Všechny oblastní přehlídky měly hladký průběh a jejich vítězové vystoupili na krajské přehlídce v Hranicích na Moravě ve dnech 14. až 17. dubna. Byly to soubory OB Horní Moštěnice (Al. Jirásek, Otec), ZK Kovohtě Břidličná (V. Straka, Dana), OB Tážaly (V. Cach, Moje teta — tvoje teta) a ZK MEZ Postřelmov (J. Drda, Hrátky s čertem). Ihned po posledním festivalovém před-

stavení sešel se krajský poradní sbor, který na návrh poroty vyhlásil vítězem soubor OB Tážaly a na druhém místě soubor postřelmovský.

Soutěž i přehlídky splnily u nás své poslání. Zjistili jsme, že na Olomoucku mají vesnické soubory vzestupnou tendenci. Také hranický festival byl organizován lépe než poslední. Zlepšila se též propagace a návštěvnost představení. Ovšem byly i nedostatky, téměř pravidelně se začínalo s půlhodinovým zpožděním, postrádali jsme návštěvu nejednoho funkcionáře z kulturních pracovníků okresu atd. Ale celkově kladný výsledný dojem nemohly tyto nedostatky zastítn.

CYRIL BLÁHA

Pardubice

Celostátní soutěž nedopadla v našem kraji zrovna nejlépe, pokud jde o organizační část v okresech. Zdá se mi, že svůj úkol nesplnily dobře ani okresní domy osvěty, ani poradní sbory pro divadlo, včetně krajského. Původní směrné číslo počtu souborů, které se účastní soutěže, bylo 180—200. Vy-cházelo reálně z dosavadní čílosti ochotnického hnutí v kraji, z dobré práce poradních sborů pro divadlo a ze skutečnosti, že právě na vesnici začaly obnovovat činnost ochotnické soubory. Vinou nedostatečné práce hlavně organizační v okresních domech osvěty a v poradních sborech, které často dobře nezajistily besedy se soubory, klesl předpokládaný počet na třetinu. Situace před oblastními přehlídkami byla taková, že na každou byly vyslány dva soubory z jednoho okresu, aby bylo možno v celkovém počtu šesti představení na každou přehlídku splnit předpokládaný dramaturgický záměr. Díky osobní iniciativě krajského metodika soudruha Augustina byl řádně zajištěn průběh přehlídek v Bystrém u Poličky a v Žehušicích, kde zvláště se těšila přehlídka veliké pozornosti a ve svém průběhu dosáhla takové obliby, že mohla další týden klidně pokračovat třeba v reprízách. Žehušická porota pracovala také citlivěji než porota v Bystrém, kde došlo k několika nepříjemnostem, které řešil krajský poradní sbor i odbor školství KNV. Domnívám se, že porota volila špatnou formu a nevhodně se dotkla ve svém otevřeném posuzování představení toho, co bylo třeba závadné, ale co také bylo možné jinak a hlavně metodicky vyložit. Je těžko schvalovat vrchnostenský přístup poroty k souboru. Ten nepřinese souboru a jeho práci nic užitečného, stejně jako přístup příliš sousedský, vše rovnající a vysvětlující. Oba tyto extrémy se nám ještě objevují v posudkových komisích a bohužel i v krajských, jak o tom svědčí poslední zkušenosti. Ovšem na druhé straně ještě zůstalo mnoho starého v myšlení našich ochotnických pracovníků, pokud jde o přístup ke kritice. Ještě se přechasto objeví škodlivé vlastnosti nějaké pomyslné vlastní bohorovnosti na jevišti, nedůtklivosti, ješitnosti a stavovské domýšlivosti v neuzi-tečném slova smyslu. Ve jménu těchto vlastností, dnes ne-potřebných, odehrály přechetné městské i vesnické soubory kdysi kilometry dramaturgických kýčů a tyto vlastnosti s sebou někteří ochotníci vlekou jako přítěž do nových proudů v ochotnickém hnutí.

Z toho někdy vyplývá i spekulativnost dramaturgie, která má takovým souborům, v nichž staroochotnictví ještě bují, pomoci až do Hronova.

Takové příklady, lépe řečeno odstrašující příklady, ještě najdeme. V tomto směru je nejvýše nutné věnovat mnoho a mnoho pozornosti a péče vnitřnímu životu souborů, pomáhat zdravým mladým silám, jichž je v souborech nemálo, a ubránit jejich čistou, zdravou radost z tvůrčí práce před vlivy staroochotnického měšťanostování a pseudovlasten-čení.

Tolik jen na okraj hodnocení. Zdála se mi tato poznámka významnější než výpočet festivalů a repertoárová statis-tika, kterou ostatně z našeho kraje ještě pošleme.

M. ZECHA

M. Horáček ze souboru OB Chabařovice oslavil při představení Půlnoční mše v Kroměříži v roli Valentina své 100. vystoupení

Několik postřehů z ústředního kola vesnické soutěže

Protože píši tuto stat do odborného časopisu, zabývajícího se systematicky prací ochotnických divadelních souborů, nepovažuji za potřebné vyjadřovat v úvodu své zadosťučnění nad tím, že vůbec existují lidé, kteří po namáhavé celodenní práci ještě večer hrají divadlo, kteří hrají divadlo nejen proto, že se jim to líbí, ale i proto, že si jsou vědomi důležitosti jeho společenského poslání, kteří hrají divadlo s buditelským elánem všude tam, kde pro to jsou jen trochu vhodné podmínky, a někdy i tam, kde pro to nejsou zatím podmínky vůbec žádné. Nebudu se podívat nad tím, jak dobré představení lze vytvořit s minimálním technickým vybavením, ani konstatovat s úžasem, jak skvělý herecký výkon může podat mladá učitelka bez divadelního vzdělání nebo prostá stará paní se sedmdesátkou na krku. Nebudu stavět žádný pomník ochotnické obětavosti ani s překvapením zjišťovat, že skutečně existují lidoví umělci. Neobjevil bych žádnou novou Ameriku, tohle všechno už víme až příliš dobře. Nechci ani z tohoto fóra nějak oficiálně hodnotit výsledky divadelní práce, jak se nám ukazovaly v ústředním kole I. celostátní soutěže vesnických divadelních souborů. Chtěl bych se jen, bez nároků na úplné vyčerpání, dotknout několika základních problémů, které jsou podle mého mínění pro současný stav ochotnického hnutí na vesnici charakteristické. Nejprve je však třeba alespoň stručně charakterizovat jindřichohradecskou a levickou část ústředního kola, podobně jako jsme v minulém čísle psali o Kroměříži.

Jindřichohradecská část ústředního kola celostátní soutěže vesnických divadelních souborů se mi zdála být po organizační stránce ze všech tří nejlépe připravenou. Zasloužili se o to vedle pracovníků osvětového domu zejména členové místního ochotnického souboru „Jablonský“, kteří s neobyčejnou obětavostí zajišťovali přehlídce hladký průběh, což nebylo vždy bez námahy. Díky instituci tzv. „pečovateli“ nemusily se hostující soubory, porota ani ostatní hosté o nic starat — stačilo obrátit se na svého „pečovatele“ a vmžiku bylo potřebné zařízení.

I po divadelní stránce stál Jindřichův Hradec podle mého soudu nejlépe, i když vedle vrcholů vesnické ochotnické práce přinesl v představení Schillerových Úkladů a lásky i její záporný protipól. Jinak však představení zachovávala úroveň, která, srovnávána s celkovou úrovní soutěžních inscenací, byla zřetelně nadprůměrná. Nebudu psát charakteristiky jednotlivých představení, chtěl bych se však zastavit alespoň u dvou z nich. To prvé zahrál na přehlídce slovenský soubor z Lubietova a jeho režisér Jozef Šurina připravil divákům svým pojetím Karvašovy Půlnočné omše skutečnou divadelní pochoutku. Dokázal tím pochybovačům, že amatérské divadlo má v sobě sílu vytvořit představení skutečně nevšedního uměleckého záměru a zároveň naznačil cestu, jakou by se v budoucnu mělo ubírat více ochotnických režisérů — totiž cestu k umělecké náročnosti. Podobně výjimečné postavení mělo v průběhu přehlídky představení Rannetova Zbloudilého syna, tentokrát však ne pro svou režii, ale pro neobyčejně vyspělý herecký výkon soudružky Josefy Bokové, jejíž matku Lenu Tujskovou si všichni diváci dlouho uchovají v paměti. I v Jindřichově Hradci se ukázalo, jak úzce je většina souborů spjata se životem své obce. Vzorným příkladem toho je například soubor OB z Nedělišť, kde nejenže většina funkcionářů lidosprávy (v čele s předsedou MNV) jsou aktivními ochotníky,

ale úspěch souboru v soutěži je pokládán za úspěch celé obce, jejíž obyvatelstvo se s odjíždějícím souborem v časných ranních hodinách přišlo manifestačně rozloučit a popřát mu mnoho zdaru. A podobný, i když ne tak výrazně demonstrováný poměr mělo ke svým divadelníkům více obcí. Vidíme tedy, že přání, aby ochotníci byli na vesnici opravdu vlivným a závažným kulturním činitelem, se v mnoha případech už obrátilo v skutečnost.

Závěrečná část soutěže v Levicích bohužel nepůsobila právě příliš příznivým dojmem. Tam, kde jindřichohradecská „pečovatelská“ služba zacházela skoro do extrémů, byl v Levicích zdůrazněn spíše princip individuální samoobsluhy. Soutěž probíhala, aniž vzbuzovala mnoho pozornosti. Nevím, do jaké míry to bylo charakteristické i pro nižší kola soutěže, ale zarazila mne například skutečnost, že třeba v Prešovském kraji neproběhla okresní ani krajská kola této politicky velmi významné soutěže vůbec a do ústředního kola byl namátkou jmenován soubor, jehož představení byla porota nucena odmítnout po umělecké stránce hodnotit. To, spolu s repertoárem této části přehlídky, který vedle několika umělecky sporných her obsahoval i hru pochybné ideové hodnoty (Pavlíkovo „Nikdy“), jistě k zlepšení dojmu nepřispělo.

Ústřední kolo soutěže vesnických divadelních souborů nebylo (a ani nemohlo být) věrným obrazem úrovně našeho ochotnického hnutí. Myslím, že pro slovenskou část to platí dvojnásob.

Soubory, většinou úspěšně pracující ve svých působitcích i politicky, neukázaly na přehlídce vlastní tvořivé inscenace mimořádnější úrovně. Je ovšem pravda, že i zde hráli ochotníci se zánícením a dobrou vůlí hrát co nejlépe, bohužel ve většině případů zůstávalo právě jen u té dobré vůle. A tak bylo představení divadelního souboru z Pruského (Moja teta — tvoja teta) zásluhou obou představitelů hlavních rolí Kapičkové a Motyčkové soudružek Z. Ričkové a G. Gumbírové vlastně jediné, které účelně a divadelně přijatelnou formou pobavilo své diváky.

Nyní k několika problémům základním. Ochotnické divadlo (a na vesnici obzvláště) se ve svém projevu liší od divadla profesionálního především uměleckou úrovní svého divadelního výrazu. To je dáno už tím, že je vytvářejí většinou lidé bez zvláště hlubokých odborných znalostí, spíše intuitivně než na základě teoreticky poučených inscenačních principů. O podstatnějším vlivu režijních nebo hereckých teorií na ochotnické inscenace lze hovořit opravdu jen ve výjimečných případech. *Proto je dramaturgie, repertoár ochotnického divadla daleko příznačnějším ukazatelem celkového stavu než u divadla profesionálního.* (Není tu k hodnocení celkového stavu, úrovně, třeba brát v úvahu reprodukční rozdíly, které například od sebe liší představení nastudované metodou Stanislavského od inscenace, tvořené metodou tzv. představování či metodou tzv. nadloutky apod.)

Ústřední kolo soutěže se svými 19 představeními pochopitelně nemohlo věrně zobrazit dramaturgickou úroveň 3915 souborů, které se soutěže zúčastnily, bylo však charakteristické potud, že jasně ukázalo základní tendenci — totiž hrát hry ideově a politicky závažné. (Na přehlídce se pochopitelně vyskytly i hry klasické, jejich uvádění však není úkazem pro dnešní ochotnickou dramaturgii typickým a jen stěží by mohly mít vliv na hlavní směr jejího vývoje.)

Snaha hrát současné a ideově hry však má i jeden nepříjemný důsledek. Pro soubory se stává hlavním hlediskem při výběru hry političnost myšlenky, zatím co uměleckost jejího dramatického ztvárnění je považována za vedlejší. Tím si lze vysvětlit značné množství her, myšlenkově sice jednoznačně pokrokových, avšak umělecky slabých a nevytřálých, které se na repertoáru ústředního kola objevily. S tím ovšem těsně souvisí i otázka inscenační úrovně a dohady hry. Slabý text — slabé představení — slabý účín na diváka. Bohužel jsem doposud neviděl ani jediné předsta-

vení prostého, průměrného vesnického souboru, které by vlastní uměleckou invencí dovedlo zakrýt primitivismy a schematicností slabé předlohy. Dobrý text není zdaleka to jediné, co je podmínkou působivého představení, pro ochotnický soubor, jemuž (bohudík) většinou schází řemeslná „kaširovací“ rutina, je to však to základní. *Dosah divadelní politické práce ochotnického souboru je především závislý na umělecké hodnotě ideově závažných dramatických předloh. Ochotnická dramaturgie (a nejen na vesnici) je nyní ve stadiu, kdy její hlavní součástí tvoří skutečně ony současné, pokrokové, politické hry, po kterých jsme tolik volali, jde však nyní o to, aby to byly také hry hodnotné umělecky, protože jen tak je možné, aby podstatněji ovlivnily diváka, kterého má ochotnické divadlo (mimo sebe sama) vychovávat.*

A potom dovolte, abych obrátil okřídlené heslo „Nejen bavit, ale i vychovávat“ v „Nejen vychovávat, ale i bavit“. Je to také důležité. Divadelní hra, která řekne za dvě hodiny totéž, co lze vysvětlit dvacetiminutovou přednáškou, připravila diváky o sto minut cenného času, kterého mohli využít lépe.

Snaha tlumočit z ochotnického jeviště závažně dnešní myšlenky si žádá splnění dvou hlavních předpokladů: a) umělecky hodnotné hry a b) takovou inscenační úroveň, aby myšlenky her skutečně přešly přes rampu k divákovi. Inscenační úroveň představení ústředního kola soutěže vesnických souborů byla bohužel dosti nízká. Přísnějšímu měřítku by obstála asi pouhá tři představení — ta, která byla po zásluze odměněna II. a III. cenami. Soubory, které se zúčastnily přehlídky, lze rozdělit zhruba do dvou kategorií. V té první by byly ty soubory, kterým doposud chybí základní znalosti metodiky divadelní práce (těch by bylo nejvíce), a v té druhé ty soubory, kterým už je jasnější řemeslná stránka vytváření divadelního představení a které už začínají hledat svůj osobitý, nekonvenční divadelní výraz. Aneb obrazně: zatím co první se ještě učí řemeslu, technice, pokoušejí se ti druhí již o umění. Kdybych mluvil o režisérech — to první se lze naučit v kursu, k tomu druhému nutno dorůst. To je potom už otázka celkového zvýšení kulturní úrovně našich ochotnických režisérů, což je s úrovní jejich inscenací (nebo spíše uměleckostí jejich režijních záměrů) v dialektické souvislosti. Budu-li však mluvit konkrétně k dnešní situaci vesnických souborů, pak je přede-

vším nutno naučit se onomu „řemeslu“, protože co je platný nejlepší záměr, když ho ještě neumíme prakticky uskutečnit, „přivést na jeviště“. A v tom by měli ochotníkům pomoci i divadelníci z povolání.

Mé poznatky z ústředního kola soutěže o pomoci, poskytované ochotníkům profesionálními umělci, bohužel nejsou příznivé. Většinou se tato pomoc projevovala jako „dotváření“ inscenace ve stadiu, kdy soubor již zvítězil v krajském kole a byl delegován do kola ústředního. Výsledkem potom byla představení roztržitější a nezažitá, protože krátký časový interval mezi krajským a ústředním kolem soutěže nestačil k zevrubnější a důslednější práci na představení. *Má-li být souboru poskytnuta profesionální pomoc, je třeba, aby se tak stalo na počátku studia hry nejlépe formou dramaturgické nebo režijní rady. Profesionální poradce má ochotnickému režisérovi pomoci, ne ho nahradit.* To by odporovalo smyslu lidové tvořivosti, již je ochotnické divadlo částí. Důležité však také je, aby tuto profesionální pomoc poskytovali lidé, odborně k tomu způsobilí. Pak by se nemohlo například přihodit, aby soubor z Plzeňského kraje byl postižen dramaturgickou úpravou Schillerových „Úkladů a lásky“, která nehorázným způsobem degradovala tuto tragédii na pouhou její dějovou složku a zavinila tak z velké míry neúspěch souboru v soutěži.

Ústřední kolo soutěže dalo vyplynout ještě jednomu důležitému požadavku — aby totiž napříště byly zajištěny odbornější poroty v nižších kolech soutěže. Lze totiž těžko žádat od souborů, aby rozeznávaly umělecké hodnoty, když je nedovedou rozeznávat ani někteří z těch, kdož je v průběhu soutěže posuzovali.

Aniž chci zjednodušovat celou problematiku ochotnického divadla na vesnici, domnívám se, že ústřední kolo I. celostátní soutěže vesnických divadelních souborů ukázalo v podstatě tři hlavní problémy, jejichž vyřešení podmiňuje další příznivý rozvoj ochotnického divadla na vesnici:

Je to především otázka vydávání a doporučování ideově závažných a umělecky hodnotných textů, za druhé získání základních odborných znalostí v metodice divadelní práce a za třetí zajištění profesionální pomoci i pro ty soubory, které nebudou právě reprezentovat kraj na celostátní přehlídce. Zvýšení inscenační úrovně a tím i společenského dosahu ochotnického divadla na vesnici potom bude logickým důsledkem.

PETR GRIMM

VÝSLEDKY CELOSTÁTNÍ SOUTĚŽE VESNICKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ

Ústřední porota ve složení Jan Císař, Rudolf Debnárik, Eva Deylová, Martin Jančuška, Jan Patera, Františka Slámová, Karel Stanislav, Karel Šálek a František Trefný podala návrh na ocenění, který byl vyplsovatelem soutěže přijat. Zní takto:

I. cenu neudělit.

Udělit dvě II. ceny (tj. jevištní zařízení v částce 20 000 Kčs) souborům: OB LUBIETOVÁ (kraj B. Bystrica) za inscenaci bojovně současně hry P. Karvaše „Půlnoční mše“ a za úsilí, s nímž se podařilo zvládnout hlavní myšlenku hry cílevědomými a novými formami práce — a OB NEDELIŠTĚ (kraj Hradec Králové) za srdečnou, prostou a bezprostřední inscenaci hry M. Kubátové „Jak přišla basa do nebe“ a za nesmírně plodnou společenskou funkci divadelního souboru v obci.

III. cenu (jevištní zařízení v částce 10 000 Kčs) souboru OB RYCHVALD (kraj Ostrava) za inscenaci Shakespearovy hry „Večer tříkrálový“. Soubor dosáhl svého odvážného záměru a podařilo se mu bohatou invencí spojit humor a vtip s nápaditostí a citem pro míru a rozehrát představení do žádoucí polohy.

Věcnou cenu Poverenictva školství a kultury udělit souboru OB LUKOV (kraj Gottwaldov) za závažný dramaturgický výběr hry Fr. Pavlíčka „Labyrint srdce“.

Věcnou cenu Státního zájezdového divadla udělit KROUŽKU KULTURNÍHO DOMU PRACUJÍCÍCH KARLOVARSKÉHO PORCELÁNU STARÁ ROLE za náročný dramaturgický výběr hry A. Arbuzova „Dům na předměstí“.

Cenami ve výši 5000 Kčs navrhla odměnit soubory:

KULTURNÍHO KLUBU JZD BARTOŮŠOV (kraj Jihlava) s inscenací hry J. Galana „U zlatého orla“ (práce souboru přispěla k ustavení kulturního klubu JZD a má i nemalou zásluhu na vytvoření kolektivnějšího života obce), OB SOLOSŇICA (kraj Bratislava) s dramaturgií P. Jilemnického „Kompas v nás“ a OB CHABAŘOVICE (kraj Ústí n. L.) s inscenací Karvašovy hry Půlnoční mše.

Porota dále navrhla udělit ceny zemědělského tisku (po 5000 Kčs) souborům OB Tážaly, TJ Lhenice a OB Pruské a věcné ceny po 500 Kčs soudruzkám J. Bokové (za postavu matky Tujskové v Rannetově hře Zbloudilý syn) a S. Kravalové (Viole ve Večeru tříkrálovém), čestná uznání za příkladnou metodickou pomoc vesnickým souborům soudruzkám A. Krčulové z B. Bystrice, M. Veselé z Č. Budějovic a V. Balákové z Gottwaldova, a zvláštní ocenění souboru OB Jindřichův Hradec za vzorné zapojení do organizace jedné z ústředních přehlídek.

Proč ano

Ministerstvo školství a kultury mne pověřilo, abych spolu s Milanem Obstem, Vladimírem Semrádem a Jirím Valentou vybral soubory a představení pro XXX. Jiráskův Hronov. A tak jsme my tři (protože Obst brzy vypadl pro služební zaneprázdnění) od 1. května do 21. června navštívili téměř padesátku ochotnických představení, doporučených nám jednotlivými kraji či zařazených na různé festivaly. Byla to záležitost velice namáhavá, přitom však radostná, protože poskytla jedinečnou možnost ověřit si názory o stavu hnutí v jeho špičkách, totiž o nejvyspělejších souborech v Čechách a na Moravě (na Slovensku vybírala slovenská porota). Každý z nás nasbíral za ty dny (vlastně hlavně za ty noci) hezký ranec zkušeností a jistě do něho bude sahat i při psaní článků pro Ochotnické divadlo. Dnes však na to ještě není čas. Především cítím povinnost říci ochotníkům, proč jsme vybrali právě ta představení, která už z hronovského programu znáte, a proč jsme nevybrali jiná. Vůbec mne ani jiného člena užší ústřední poroty nepadá dělat z toho nějaké tajnosti.

Existovala širší a užší ústřední porota. Ta širší nám pomáhala tehdy, když na jediný den bylo hlášeno více představení. Stalo se tedy také, že některé představení viděl jen jeden člen užší poroty (byla přezděna na „svatou trojici“) a několik představení viděli jen členové širší poroty. Avšak v případě, kdy takové představení bylo pro Hronov navrženo nebo se na něm jen jedinému porotci jevila jiskřička naděje pro hronovské zařazení, jela užší porota na takové představení znovu. Tak například zprvu já sám jsem viděl v Třebíči v souboru ZK Borovina představení Strakonického dudáka — mladé, svěží a cenné. Jevily se zde jisté šance pro Hronov, proto celá užší po-

RK okr. výb. SZŠ Louny uvádí Mesterháziho Moniku. V titulní roli J. Hlinková. Snímky K. Minc

rota znovu navštívila Třebíč, nežli Strakonického dudáka definitivně pro Hronov zavrhl. Nebo představení Kolébky domácího hronovského souboru ZK MAJ navštívil nejdříve člen širší poroty Jaroslav Tumlíř a nedoporučil je. Přesto jsme (hlavně ovšem proto, že šlo o Jiráska, s nímž jsme se velice trápili) využili první příležitosti a jeli všichni tři do Hronova, abychom dali Tumlířovi zapravdu. Ve většině případů však nebylo nutno opírat se o pomoc širší poroty a my tři jsme viděli většinu souborů, které kraje ohlásily. Nebyla-li tato kombinace užší a širší poroty nejideálnější, byla nejrealnější. Jinak to prostě nešlo. Proti minulým letům je to stejně pokrok — a veliký (vzpomeňte jen potíží, vyplývajících v období národních přehlídek ze dvou naprosto různých porot)!

Při výběru bylo především nutno respektovat ideovou a organizační

a proč ne

koncepti XXX. Jiráskova Hronova, vyhlášenou dávno před začátkem práce poroty (byla otištěna ve 4. čísle Ochotnického divadla, str. 73). Tato směrnice nám uložila zařadit do programu 2—3 Jiráskovy hry, jedno z vítězných představení IV. Šrámkova Písku, úrovní odpovídající představení z celostátní soutěže vesnických souborů, dva programy malých jevištních forem a dvě představení profesionálních souborů.

Největší potíž při naplňování těchto směrnic byla s výběrem Jiráskových her. Viděli jsme jich celou řadu, relativně nejlepší bylo představení Pana Johanesa souboru ZK dolu Pětiletka z Velkých Svatoňovic. Mělo řadu nedostatků, ale přece bylo ve svém celku Jiráskovi blíže než například hronovské představení Kolébky, narušené silnou disproporcí mezi výkony starších ochotníků a nedokonale vedených mladých, kteří by měli v Kolébce hrát prim; blíže než teatrálním patosem zatíženému kutnohorskému představení Jana Roháče; blíže než smělý pokus olomouckého „Mrštíka“ o moderní přečtení textu Lucerna, sympatický více v programovém článku režiséra než v představení, kde se z koncepce podařilo vyjádřit tuze málo. Zařadili jsme tedy Pana Johanesa přes řadu jeho nedostatků a požadovanou druhou Jiráskovu hru jsme úkolovali. Proč právě Kolébku a proč právě jaroměřský soubor? Dávali jsme úkol prakticky na šest neděl, nemohli jsme tedy dát úkol příliš složitý (například součást husitské trilogie), to byl hlavní důvod. Úkol jsme nabídl třem souborům — Vagónce Tatra, Jaroměři a brněnskému „Skřivanu“. Ne z nějakých zvláštních sympatií k těmto třem souborům, ale protože všechny tři při hronovském výběru prokázaly dobrou, nikoli však nadprůměrnou (mluvím ovšem o průměru nejlepších souborů) úroveň. Z těchto tří souborů přijal úkol jaroměřský ZK Mír.

Ponechávám zatím stranou celý cyklus problémů, vyplývajících z otázky, proč naše nejlepší soubory nehrají, resp. neumějí hrát Jiráska a vracím se k dalším směrnicím koncepce Jiráskova Hronova. Z představení Šrámkova Písku bylo zcela jednoznačně za nejlepší označeno vojenské představení Kinclovy hry Voják. Vítězná představení celostátní vesnické soutěže prozatím neodpovídají hronovské úrovni, byť se k ní v případě Večera třikrálového (soubor z Rychvaldu) blíží. Na základě všech zkušeností z minulých let se obáváme, že bychom zařazením více věcí i samotnému souboru ublížili než prospěli a raději si počkáme, až se úroveň vesnického ochotnictva ještě více přiblíží — jinými slovy: až bude možno v celostátní vesnické soutěži udělit první místo. Dva programy

Soubor „Tyt“ okr. výb. SZŠ v Jablonci n. N. uvádí Rozovovu hru Člověk hledá radost

malých jevištních forem jsme doporučili sestavit z vítězných pořadů Wolcrova Prostějova a dalšího ústředního kola STM v oboru estrádních uměleckých skupin. Nebudu zastírat, že to je z nouze ctnost — nestačili jsme prostě zhlédnout tolik programů malých jevištních forem, abychom mohli vybrat jinak. Pokud jde o představení profesionálních divadel, bylo jedinou reálnou možností získat dvě divadla nového Hradeckého kraje a vybrat z jejich repertoáru to nejlepší a nejvhodnější pro hronovské školení.

Po splnění těchto požadavků koncepcí rozdělili jsme si v porotě všechna ostatní představení do tří skupin, a to podle jejich umělecké úrovně. V první — největší — představení, která jsme shodně pro Hronov nedoporučili, protože jsme nasadili relativně vysoká měřítká a tato představení jim neodpovídala. Pokud zde o některém z posuzovaných představení nepíši zvláště, musí se zatím příslušné soubory spokojit s tím, že patří do této největší skupiny. Tím není řečeno, že bychom jejich představení pokládali za špatná, byli jsme naopak překvapeni celkově dobrou úrovní, která i v této skupině převyšovala průměrnou inscenační úroveň loňského Hronova.

Do druhé skupiny jsme shodně zařadili tato představení: Pohled do očí (Mělník), Jegor Bulyčov a ti druzí (Propagační tvorba, Praha), Venku přede dveřmi (Medika Plzeň), Aristokrat (Tábor) a Půlnoční mše (Napaředla). Tato představení (pořadí, v němž je jmenuji, je zcela náhodné) podle našeho názoru byla tím nejlepším, co jsme ve výběru viděli. A zase

Půlnoční mše v provedení ZK Elite Chručim: Valentin (ing. O. Maršálek), Angela (Zd. Dvořáková)

J. Macounová v roli Kateřiny z Volodimovy hry Pět večerů. Soubor „Kolár“ ZK Kovopol Police n. Met.

ovšem je třeba popravdě říci, že ke každému z nich jsme měli mnoho připomínek a že ani jediné z nich není bez více méně závažných problémů.

Zbývala pro hronovský program dvě místa (když se totiž obsadila představení slovenská, na něž jsme neměli vliv, a slavnostní československý večer k narozeninám Jiráskovým). Na tato dvě místa aspirovala tato představení třetí skupiny (skupiny mezi první a druhou): Útek z noci (Vagónka Tatra), Když kvetou růže (Skřivan, Brno), Půlnoční mše (Jaroměř), Damoklův meč (Gottwaldov nebo ZK Oděvního průmyslu Prostějov). Odpadla Jaroměř, která přijala jiráskovský úkol. Mezi zbývajících představeními, po stránce umělecké úrovně vcelku vyrovnanými, rozhodovala naše dramaturgická úvaha. Po poradě s dramaturgickou sekcí Ústředního poradního sboru vybrali jsme Damoklův meč a Petrovovu lyrickou komedii, aby pomohla prosvětlit dost pochmurný ráz celé dramaturgické skladby. Na této dramaturgické volbě prodělala zvláště Tátrovka, která v celostátní premiéře uvedla hru bratří Turů, jež bohužel zdaleka nepatří k vrcholům sovětské

dramatiky. Ze dvou představení Damoklova meče (v Krnově spolu skončila na III. místě) dali jsme přednost gottwaldovskému, protože myslíme, že má větší perspektivy k dotvoření. (Obě tato představení charakterizují v minulém čísle Ochotnického divadla.)

Tak jsme došli k programu letošního Jiráskova Hronova a zbývá mi říci už jen dvě věci. Především to, že všechny soubory samozřejmě dále pracují na svých inscenacích a mění je. Někdy k lepšímu, často — jak zkušenost dokládá — také k horšímu, byť v nejlepší vůli. Za to ovšem, stejně jako za momentální dispozice či indispozice v Hronově, nemůže už brát odpovědnost žádná porota na světě. Vybírali jsme s nejlepší vůlí v době od 1. května do 21. června a z toho, co bylo (nemůžeme také za to, nebylo-li některé vynikající představení vůbec krajem ústřední porotě ohlášeno). Za druhé a za poslední: myslím si, že profilu socialistického ochotníka více odpovídá přemýšlet o kritice vlastního představení, než podezírat porotu ze zaujatosti, kmotříčkáření či protekcionářství.

JIRÍ BENEŠ

TÝDEN nad řekou

Přehlídka nejlepších dětských a mládežnických souborů z celé republiky dostává pomalu tradici. Ti, kteří na rozdíl od mne viděli tři minulé ročníky, říkají, že úroveň je vzestupná, že letošní ročník byl nejlepší. To je jistě potěšitelné. Nicméně člověku, který se letos poprvé Šrámkova Písku zúčastnil, se zdá tato úroveň ještě značně průměrná ve srovnání s tím,

Byla to doba her a malin nezralých...

kam už dospělo naše ochotnické divadlo ve svých představeních „pro velké“.

Chraňbůh, že bych chtěl tímto úvodem snižovat význam Šrámkova Písku! Ale zdá se mi, že porovnávat pouze jednotlivé ročníky mezi sebou a neporovnávat výsledky Šrámkova Písku s ostatní činností ochotnických divadelníků by neukázalo tak naléhavě všechny problémy, které se v oblasti divadla pro děti a mládež vyskytují. Je práce nanejvýš nutné, aby divadelní pracovníci (ochotníci a profesionální) si uvědomili, že přes specifičnost některých dílčích otázek tohoto druhu divadla jsme všichni odpovědní za to, na jaké úrovni dětské a mládežnické divadlo u nás je a které jsou nyní pro nás pro všechny hlavní úkoly. Třináct inscenací, jež jsme viděli během jednoho týdne a které byly tím nejlepším z celoroční činnosti dvou tisíc osmi set souborů, poskytlo mnoho látky k přemýšlení. Pokusím se každé z těch třinácti představení alespoň stručně charakterizovat.

Přehlídku zahájilo večer 12. června Realistické ochotnické divadlo z Opavy známou komedií Viktora Rozova Šťastnou cestu! Hra měla i tadý pěkný úspěch, na němž se nemálo podí-

lelo i dobré představení. Člen poroty Vladimír Halada o něm napsal: „... představení silně upoutalo pozornost diváků, i když bylo zřetelně cítit nevyváženost ve spádu (máme tu na mysli hlavně trochu překotnou expozici, znesnadňující divákovi počáteční orientaci v postavách a pak malou gradaci napětí, jak ji přináší blížící se termín zkoušek — 2. a 3. obraz). I když v kvalitě hereckých výkonů byly mnohde značné rozdíly, nebylo to na újmu celkového vyznění. Snad bychom si jen přáli, aby dobře zahrané postavy Alexeje a hlavně Andreje (J. Trífšek), měly silnějšího partnera ve Vadimovi. Cenná je tvůrčí spolupráce zkušených herců, kteří podali velmi působivé výkony v rolích rodičů (J. Záleský a hlavně S. Kurfirstová) s mladými, mnohdy začínajícími herci.“

Čin-čin, pohádka pro nejmenší, kterou napsaly L. Podjavorická a Ada Rapošová a sehrál Divadelní krúžok pri OSŠ z Čachtic, se stala prvním, žel, že nikoli posledním dokladem nízké úrovně dramatických textů pro děti. Vrabčí bajka nemá podobu divadelní hry, je to spíše jen pásmo bez pevnějšího dramatického tvaru. Také „Včielka Bzučalka“ K. Kremničana, hraná Bagárovým mládežnickým souborem ZK Zornica z Banovců, je hra slaboučká, v níž se mnoho proklamuje, ale poskytuje málo k tomu, aby se dětský herec mohl rozehrát. Škoda, že režisér byl vůči textu tak nenáročný.

A zasedali k dubovému stolu, ti známí pili mnohou čišťi spolu a zapěli si z plných plic ...

JSME POVĚDČNI ZA UVEDENÍ TĚTO HRY, ALE ...

Obě představení byla pečlivě nastudována a zejména druhé zaujalo režisérskou prací s dětským hercem. Pionýrský soubor Jindřich Mošna z Vratislavice naopak zase ukázal Dismanovou hrou „Tři medvíďata“, jak mnoho znamená pro dobrý výsledek umělecky ztvárněný text. Soubor Krajského domu pionýrů z Brna předvedl hru „Černý Bob a bílý Bob“, kterou podle stejnojmenného románu J. Zhoře zdramatizovala J. Kovářová. Pokus obohatit chudý repertoár je ovšem cenný, nelze však nevidět, že dramaturgie je na mnoha místech jevištně málo nosná,

že některé motivy a postavy jsou nepracovány atd. Nicméně jsme zhlédli talentované a herecky kultivované výkony brněnských dětí, což jen potvrdilo důležitost systematické a cílevědomé výchovy — jak o tom ještě bude řeč. Slušnou úroveň mělo také představení zdramatizované Andersenovy pohádky „Pasáček vepřů“, předvedené Divadelním odborem Sokola Ostravice.

Skutečným dramaturgickým přínosem se stala hra „Výprava za hrdinou“. Autor Josef Mlejnek hru také nastudoval s dramatickým kroužkem JŠS z Vysokého Mýta, který vede už několik let. I když nelze text pokládat za dopracovaný, je to hra cenná; především tím, že zobrazuje kolektiv pionýrů, v němž vznikne závažný morální problém, který si děti za jemné pomoci dospělých správně vyřeší.

Z představení, určených dospělejší mládeži, se jako dramaturgicky nejslabší ukázala hra Zaka a Kuzněcova „Stalo se včera“, kde zajímavý námět je podán velmi neobratně a málo talentovaně. Řídký text sražel dobrou režii J. Nebeského i úsilí nadaného souboru ze Sezemic. Soubor Severán z Nového Města pod Smrkem si průbojně zvolil dílo německého autora E. Sylvana „Korčák a děti“. Toto dílo, které je spíše filosofickou básní v dialogu než hrou, klade na své čtyři dospělé a jednoho dětského herce přetěžké požadavky. A neméně obtížný je i úkol režiséra správně text přečíst, najít vhodný styl, prokomponovat inscenaci tak, aby na diváka nejen působila otřesnými fakty, nýbrž současně jej také neustále upoutávala. Představení mělo velmi slušnou úroveň, i když jak v režii tak v hereckých výkonech zůstalo hodně nevyřešených problémů. Pro účastníky Šrámkova Písku však to byl večer nesmírně poučný. Seznámili se se závažným dílem současné německé literatury a poznali zcela nekonvenční divadelní prostředky. Vidět představení, které se hraje bez kostýmů, bez

Čas oponou trhl ...

NE VŠAK KAŽDÝM DRAMATURGEM.

dekorací, bez rekvizit i bez masek a přece tolik říká — to bylo pro většinu diváků něco naprosto nového a dalo mnoho podnětů k úvahám o moderních divadelních postupech.

VŠECHNY ZVONY SVĚTA...

... zvoni 16 let.

„Vánice“ Věry Panovové je také hra, která se svou stavbou poněkud vymyká zvyklostem. Proto potřebuje velmi zkušeného režiséra a zralé, zkušené herce pro všechny role. Režisér Lidového divadla z Plzně dal přednost vytváření atmosféry před náležitým ideovým a dramatickým zdůrazněním dějové linie hry. Vedle zdařilých rolí (Lutz, Jaroš, Dachno, Teesalu) stály výkony nevýrazné i nesprávně koncipované. Jednoduchou komedii O. Levady a L. Hrocha „Oj, u poli nívka“ (Hej, tam v poli lán) zahrál ukrajinský divadelní soubor mládeže při JSS ze Sniny velmi prostě, ale s bezprostředností a temperamentem. Mládežnický soubor ZK Závodů J. Švermy Brno přijel s inscenací „Mladé gardy“. Představení bylo herecky dost vyrovnané, utrpělo však režii, která nezvládla kompozičně hru, málo domýšlela a rozehrávala text a nejednou používala nevhodných výrazových prostředků.

K vytvoření dalšího pořadu se spojily Divadlo mladých z Písku, soubor průmyslovky z Jablonce a divadelní kroužek ČSM JSS z Popradu. Název jejich společného vystoupení zněl „Kapesní múzy“. Nejcennější bylo pásmo „Hračky nás už nebaví“, které si sám napsal slovenský soubor. Text i nastudování dobře vystihuje mentalitu a problémy dnešních mladých lidí. Jablonecké divadelko parafrázuje se pokusilo pantomimou, kterou komentovala recitace a písničky, vyjádřit myšlenku boje dobra se zlem. Inscenace zaujala svou experimentálností a talentovanými výkony dvou mimů. Písecké pásmo byla všehočtu příliš organicky sestavená, nicméně se společným jmenovatelem, totiž snahou povědět, jaké názory, záliby, jaký vkus má mládež. Největší událostí a rozhodně také největším úspěchem se stalo vystoupení souboru Mládí z Brna. Hra Karla Kincla „Voják“, která zobrazuje politickou činnost Julia Fučíka v předmnichovské armádě, kreslí postavu Fučíka velmi lidsky, je optimistická a vedle míst vážných má hodně humoru. Režisér Martin Prášek citlivě upravil text, velmi úspěšně vedl zcela nezkušené herce, i sám se s poměrným zdarem vyrovnal s titulní rolí.

Nuže, tak tedy vypadal letošní

Šrámkův Písek. První problém, který nejvíce bije do očí, je dramaturgický: nedostatek her pro děti a mládež — her současných svým duchem a přitom kvalitních. Promiňte, že říkám to, co už bylo bezpočtukrát vysloveno, ale nelze jinak. Talentovaní a zkušení dramatici přehlížejí oblast dětských a mládežnických her. Je to až s podivem, když si uvědomíme, že v poezii a v próze takový „úzký profil“ vlastně neexistuje. Ano, her je pořád ještě málo a úroveň toho, co je, má navíc značné výkyvy. Nejhůře, soudím-li podle toho, co se hrálo v Písku, jsou na

NEŠEL TUDY MLADÝ ČLOVĚK?

Šel, ale byl příliš zatížen na tragédii.

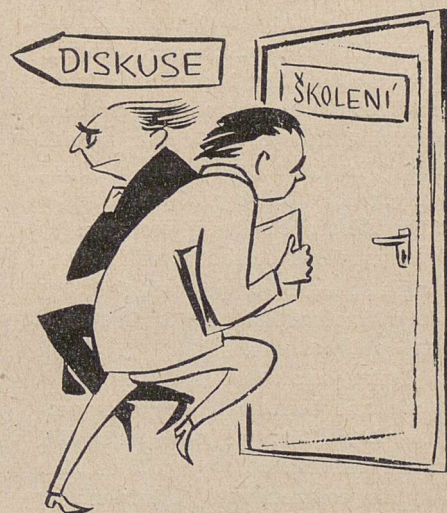
tom nejmenší herci a nejmenší diváci. O něco lepší je to v oblasti her pro děti starší a nejméně (relativně) problémů je v kategorii poslední, která tvoří už přechod ke hrám „normálním“. Myslím, že by mělo být předním úkolem pořadatelů dostat na Šrámkův Písek co nejvíc spisovatelů, především dramatiků. Nikoli ovšem proto, aby dodali svými jmény vrcholné přehlídce patřičný lesk, ale proto, aby sami viděli, jaká je situace, co děti a mládež pro děti a mládež hrají, co leckdy se opravdu musí hrát, poněvadž nic jiného a lepšího není. Jsem přesvědčen, že ne jeden z autorů by se no takovým poznáním rozhodl hru pro děti nebo pro mládež napsat.

Zhruba stejně jako v dramaturgii to vypadá v inscenační oblasti. Zdá se mi, že se zbytečně odděluje režijní práce s dětským hercem od práce s hercem dospělým. Jistě, dílčí postupy se liší, ale principy, to jest režijní metoda, se mi nejeví nikterak odlišná. Naopak! Režisér, který při práci s dospělým hercem se nesnaží o to, aby působil na jeho představitost, nepodněcuje ji, nepřibližuje herci nejrůznějšími a po každé jinými prostředky hluboké poznávání skutečnosti, o které se hraje, režisér, který pracuje podle šablony a bez invence, pracuje špatně. Režisér, který nedokáže při práci s dospělými herci učinit zkoušky zajímavé, zábavné, aby se herci na ně těšili, aby jim příprava představení byla skutečně hrou, režisér, který spoléhá na ukázně-

nost nebo na chuť hrát, nepracuje dobře. Režisér, který nevede dospělé herce k tomu, aby se důkladně připravovali, aby se učili hrát divadlo, vládnout vědomě svým fyzickým a psychickým aparátem, nepracuje dobře. Režisér, který nevychází z hercova naturelu, z jeho možností a schopností, který se nesnaží rozvíjet hercův talent, pracuje chybně. — Ale což tohle všechno zcela a naprosto neplatí také pro práci s dětským hercem?!

I zdá se mi, že základní chyba, které se režiséři dětských herců dopouštějí, je v tom, že do své práce přenášejí postupy, které jsou sice při práci s dospělými herci také nesprávné, ale které se tam ve výsledku neobjeví tak markantně, neboť životní zkušenost herce, jeho rutina, jeho naplno rozvinutý intelekt pomůže když ne zcela napravit, tak tedy alespoň zmírnit následky chybné režijní metody. U dětí tohle ovšem předpokládat nelze. Proto se pak všechno objeví naplno.

Představení dětských herců připravují jen výjimečně režiséři talentovaní, kteří už něco o divadle vědí a něco na jevišti dovedou. Většinou tomu tak, žel, není. Dětské soubory vedou ob-

KUDY KAM?

vykle učitelé. To je naprosto v pořádku. Kdo jiný má k dětem tak blízko, kdo jiný má odborné pedagogické vzdělání, kdo jiný by měl především děti esteticky vychovávat, když ne právě oni. Jenomže k této výchově prostřednictvím hraní divadla je ovšem také třeba alespoň minimální divadelní nadání, znát alespoň základní zákony a požadavky jevištní tvorby. Ne jeden učitel má dobrou vůli, nadšení, chuť, ale tím to vlastně končí. Proč ale musí každý pracně a dlouho sbírat základní poznatky, proč se má dopouštět omylů a chyb v otázkách, které jsou už dávno vyřešeny, proč na je-

Patroni nás zvali na hrady — a my je

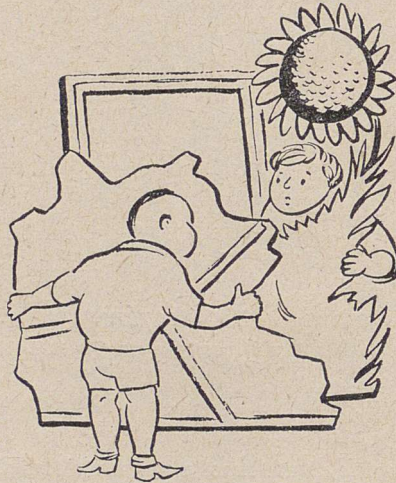
ho cestu k režijní kvalifikaci mají dopláct dětští herci? Je, myslím, opravdu nejvyšší čas, aby ti učitelé, kteří mají chuť pracovat s dětským souborem, mohli získat alespoň elementární poznatky o divadle a zejména pak o práci režiséra s hercem. Ministerstvo školství by proto mělo pořádat pravidelné kursy. Ale ovšem dětské soubory nevedou pouze učitelé. Snad by nebyl tak velký problém, aby do těchto odborných kursů pro režiséry a vedoucí dětských recitačních a divadelních souborů byli přizváni i všichni ostatní, kteří prokáží seriózní zájem a nutné předpoklady.

V Písku jsme viděli například ukázkou práce souboru Krajského domu pionýrů v Brně. Záběry z toho, jak se děti učí správné technice výslovnosti, jak si bystří představivost v jednoduchých i složitějších etudách, jak se učí ovládat svalstvo rytmickými a tanečními cvičeními. Bylo to velice názorné a poučné. Co všechno už tyhle děti dovedou! A jak ukázněně pracují! V tu chvíli jsem si říkal, že by neškodilo takové ukázky zařadit třeba do programu Hronova, či jiných shromáždění dospělých ochotníků, aby si všichni, zejména pak „mistři“ uvědomili, jak důležitá a nutná je takováhle příprava k herecké práci.

Letos bylo v Písku poprvé uspořádáno školení vedoucích dětských souborů. Současně se tu konal závěrečný seminář dálkového kursu pro vyspělé režiséry normálních souborů. I když obě tyto akce měly každý den své vlastní programy, zúčastňovali se po-

sluchači i učitelé všech diskusí o jednotlivých představeních. Úroveň diskusí — jak bylo svorně konstatováno — se tím zvýšila. Což by tedy mělo pro pořadatele znamenat, aby v každém příštím ročníku byly do programu Šrámkova Písku podobné kursy a semináře zařazovány.

A když už byla řeč o profesionálních umělcích: marně hledám vysvětlení, proč jsem v Písku neviděl vedoucí pracovníky profesionálních divadel pro děti a mládež, proč ani jeden z těchto umělců nezasedal v porotě, proč ani jeden (s výjimkou brněnské-

KDYŽ JSEM JÁ ŠEL TOU PUTIMSKOU BRANOU,

DÍVALY SE DVĚ PANENKY ZA MNOU ...

... jestli projdu s tak velkou dekorací.

U tebe, okno mé nad řekou, nechť tedy zazní píseň doznělá ...

... A PO PÁTĚ AŽ ZAZPÍVÁ NAŠE MLÁDÍ!

na hrátky

ho E. Muroně, který ovšem přijel se souborem Domu pionýrů) se v Písku neobjevil, aby se podělil se svými ochotnickými kolegy o zkušenosti, při čemž by také sám nepochybně získal nové poznatky.

Jako závěrečné představení předvedlo Operní studio AMU Rossiniho „Lazebníka sevillského“. Ačkoli to zpestřilo repertoár Šrámkova Písku, přece jen se domnívám, že je vážnou chybou, že tu nebyla žádná činoherní inscenace posluchačů některé ze tří našich vysokých divadelních škol. Pro obě strany by to byl přínos a zisk.

A poslední věc, která mne ještě pálí: pěkné hlediště píseckého divadla bylo jen několikrát zcela zaplněno. Viděl jsem právě před zahájením Šrámkova Písku několik týdních, ale i delších festivalů krajských či mezikrajských, které se konaly ve městech stejně velkých nebo i menších než Písek, v divadlech větších než je písecké, a přesto bylo každé představení vyprodané! A byla to představení pro dospělé! Chyba tedy nemůže být v ničem jiném než v málo účinné propagaci a nedostatečné organizaci. (Ostatně, po organizační stránce tu bylo chyb mnohem víc!)

Před námi všemi, zejména pak před těmi, kdož mají na starosti dětské a mládežnické divadlo, stojí vážné a nálehavé úkoly, na nichž musíme všichni pracovat, aby pátý, jubilejní Šrámkův Písek byl podstatně lepší.

VLADIMÍR SEMRÁD

Ilustrace BARTOŠ + PERGLER

OPORA NAŠÍ PRÁCE — PORADNÍ SBOR

Nevím jak často si dělají bilanci své práce odborní pracovníci osvětových domů — metodici pro LUT. Všele jim doporučuji, aby čas od času zasedli, nechali drobné úkoly stranou a hlouběji se zamysleli. Není totiž jediného shromáždění ochotníků, kde by se neozvaly nářky na jejich práci. Ne proto, že jsou líní, ne proto, že by je někdo podezíral z toho, že nic nedělají. Ale proto, že příliš často podávají důkaz o tom, že si neváží práce dobrovolných pracovníků, aktivu ochotníků, který [to už máme nesčíslněkrát vyzkoušeno] má hluboký, vřelý zájem o to, co se v ochotnickém divadelnictví v okrese nebo v oblasti působení osvětového domu děje, který by rád radou i konkrétní práci pomohl v řešení současných úkolů a problémů. Často se ozvou nářky na to, že pracovníci osvětových domů (navyklí jsme si jim říkat nehezky metodici) nedovedou ani zorganizovat práci okruhu dobrovolných pracovníků, kteří by v jednotlivých oborech mohli sami mnoho a mnoho udělat pro rozvoj svého oboru LUT.

V ochotnickém divadle máme situaci výhodnější než v jiných oborech. Tady se dokonce i mnozí členové souborů k takové práci sami dobrovolně hlásí, mají o ni sami větší zájem než mnohdy metodik. Proč tedy takové hříbny nevyužít! Na místech odborných pracovníků osvětových domů jsou často lidé, kteří nemají ještě zkušenosti ve všech oborech LUT, ani je konečně nemohou mít. Často nikdy ani v žádném souboru ještě nepracovali (například mnozí absolventi Osvětové školy). Právě pro ně by tedy poradní sbor měl být základní oporou práce. Za krátkou dobu existence poradních sborů se již vyvinula taková praxe, že mnohde právě poradní sbory samy dělají převážnou část metodické práce, samy zajišťují divadelní soutěže, samy zajišťují za soubory na vesnice, organizují školení, přehlídky a festivaly. Je to nepřehledný zdroj iniciativy, je to nevyčerpatelný rezervuár aktivních sil, které často ještě jen pro naši nedokonalou organizačtorskou práci jsou utajeny v tisících dobrovolných pracovníků, jimž často stačí jen naznačit úkol a v závěru ze slušnosti poděkovat. Ovšem důvěřovat jim, jejich práci pomáhat, od-

straňovat překážky, administrativu dát do jejich služeb (a ne administrovaním práci otravovat) — to je naše povinnost.

Troufám si říci, že jedním ze základů naší péče o rozvoj lidové umělecké tvořivosti je jistě v současné době pravidelná práce poradních sborů. Důkazů pro to by se našlo v naší zemi na stovky. Bez váhání lze říci, že tam, kde za pořádanými soutěžemi, festivaly a přehlídkami, školeními a kursy stojí dobře organizovaná a citlivě vedená práce poradního sboru, práce se daří, úspěchy jsou jisté. Jinak tomu nebude v nových územních celcích. Pole působnosti tu bude ještě větší a konkrétních úkolů jistě ještě přibude. Máme přece před sebou velice rušné období, v kterém mají být realizovány závěry Sjezdu socialistické kultury, má tu být splněn úkol kvantitativního rozšíření lidové tvořivosti, o kvalitativních změnách ani nemluvě. Vytyčili jsme si přece heslo „Za socialistické ochotnické divadlo!“ Nu a to je úkol, který nesplní několik jednotlivců, ani několik set profesionálních metodických pracovníků. Tady musí přiložit ruku k dílu tisíce dobrovolných odborně fundovaných organizátorů ochotnického hnutí, které v naší vlasti je mohutnou silou kulturní fronty.

Těžko si dovedu představit bez poradního sboru nejvyspělejších aktivistů práci osvětového domu v okrese. Nedovedu si vůbec představit práci našeho divadelního oddělení ÚDLT bez ústředního poradního sboru a jeho sekci. A o jeho práci bych se dnes chtěl svěřit čtenářům Ochotnického divadla.

Podívejme se na výsledky práce od loňského Jiráskova Hronova! Nebojte se, nebudu vás unavovat strohými výčty počtu schůzí a přehledy o účasti. Raději společně zauvažujme. V předsednictvu jsme probrali při hodnocení XXIX. Jiráskova Hronova také situaci v jednotlivých krajích. Z toho vyšlo rozhodnutí, že není správné svolávat ÚPS neustále do Prahy, ale že by bylo velice záhodno ověřit si práci přímo v krajích a okresech. Tak vznikl plán průzkumů jednotlivých krajů, z něhož do dnešního dne členové ÚPS nebo jeho předsednictva absolvovali průzkum situace ochotnického hnutí v Brněn-

ském, Plzeňském kraji a v hlavním městě Praze. Z průzkumů vznikla doporučení, která pracovníci ÚDLT projednali s příslušnými KDO a odbory školství a kultury KNV. Jedna z forem práce, o které by se dalo uvažovat i v krajích, nebo i v okresech. Nestojí za úvahu podobným způsobem probírat situaci ochotnického divadelnictví v jednotlivých obcích a osvětovým besedám, závodním klubům a příslušným národním výborům dávat doporučení ke zkvalitnění ochotnické práce?

Jinou z forem činnosti bylo rozvíjení práce odborných sekcí a komisí. Během roku byla zreorganizována dramaturgická sekce, která připravila řadu materiálů k vydání pro div. odd. ÚDLT, pravidelné měsíční bulletin Repertoár divadelních souborů 1960 a několik rozborů nejhranějších divadelních her. Sekce připravila i několik důležitých materiálů, které byly podkladem dalších jednání, například o vhodnosti ediční činnosti DILIA pro ochotnické soubory, zhodnocení dramaturgie ochotnických souborů za 2. pololetí, podrobnou dramaturgickou příručku (vydala DILIA) pro dětské a mládežnické soubory. Tedy výsledky práce, které jsou konkrétní pomocí oddělení a konečně celému ochotnickému hnutí. Nemohlo by to tak být také v okrese? Jak potřebné by bylo, kdyby skupina nebo skupinka ochotnických pracovníků pravidelně sledovala dramaturgii souborů v okrese, na místě zasahovala a dávala návrhy na zajištění pomoci souboru nebo jiná opatření.

Když ministerstvo školství a kultury spolu s ministerstvem zemědělství vyhlásilo celostátní soutěž vesnických souborů, dostal poradní sbor za úkol ustavit programovou komisi. Prosim, další z významných oblastí práce. Od prosince minulého roku zvláštní skupina pracovníků-aktivistů zajišťovala průběh soutěže a zvláště připravovala ústřední kola. Chcete opět okresní paralelu? Ano, ustavit skupiny v poradních sborech, které se v plném rozsahu postarají o průběh takových důležitých akcí.

Dávám tu neustále příklady činnosti ústředního poradního sboru pro práci v okresech. Neznamená to ale, že náš ústřední poradní sbor se neučí ze zkušeností poradních sborů v okresech a krajích. Ještě zbývá realizovat třeba zkušenost Hradeckého kraje, kde rozdělili jednotlivým členům předsednictva konkrétní úkoly, například starost o úroveň školení, o vydávání zpravodaje atp. Máme možnost poučit se i z práce podobných aktivů v zahraničí. Na vysoké úrovni je práce tzv. Arbeitsgemeinschaft in NDR. Mnohé zbývá dohonit ve spolupráci s ostatními poradními sbory, i když první krůčky jsou i v této oblasti. (Bylo uskutečněno společně zasedání předsednictev ÚPS pro divadlo a agitační umělecké skupiny.)

Je tedy zřejmé, že členové ÚPS pro divadlo, zvláště jeho předsednictvo, v minulém období nezhádali. Byli našimi oporami, byli lidmi, kteří neváhali a dali svůj volný čas rozvoji ochotnického divadla. Inu — ochotníci!

**Jiří Valenta,
vedoucí divadelního odd. ÚDLT**

NOVÝ ÚSTŘEDNÍ PORADNÍ SBOR PRO DIVADLO

Ředitel ÚDLT jmenoval nové složení ÚPS pro divadlo. Na první schůzi, která se konala 21. června 1960, bylo zvoleno toto předsednictvo:

PŘEDSEDA: Jiří Beneš, redaktor Ochotnického divadla, Praha.

ČLENOVÉ PŘEDSEDNICTVA: Miroslav Etzler, Ostrava — Antonín Němeček, Praha (předseda div. sekce ÚV ČSM) — Martin Jančuška, Bratislava, člen slov. por. sboru — A. Krčulová, Banská Bystrica, členka slov. por. sboru — Lad. Lhota, Praha — Milan Obst, Praha — Vlad. Semelka, Broumov — Vlad. Semrád, Praha (předseda dramaturgické sekce) — Svat. Slovenčík, Gottwaldov — Mil. Zecha, Pardubice — Jan Voráček, České Budějovice.

DALŠÍ ČLENOVÉ PLÉNA: Jiří Pober, Praha — Adolf Morávek, Úvaly — Neklan Ropek, Praha — Vladimír Pergler (předseda scénografické sekce) — Kl. Rektorisová, Praha — Bohuš Círnuf, Heřmanova Huť — Arnošt Kasal, Karlovy Vary — Ladislav Antony, Ústí n. L. — Ant. Stránský, Jablonec n. N. — Jiří Valchář, Havlíčkův Brod — Frant. Novotný, Brno — Zd. Kokta, Mohelnice — Jiří Svoboda, um. šéf divadla O. Stibora, Olomouc — Jar. Tumlíř, ředitel Armádního divadla, Praha — R. Tomášek, řed. St. zájezdového div., Praha — Št. Mako, Púchov — L. Luknár, Bratislava — Št. Sahuř, Solivar.

MAX ŠVABINSKÝ: JIŘÍ WOLKER

Na Wolkrově Prostějovu je už tradicí — a letošní ústřední kolo soutěže tvořivosti mládeže v uměleckém přednesu a recitaci nebylo výjimkou, že jednou z nejlépe „obsazených“ kategorií je čtvrtá. Soutěží v ní mladí lidé, jimž je 14—18 let. Je to pochopitelné; právě tady uslyšíte nejednu báseň přednést tak, že by se za tak citlivý výkon nemusel stydět ani profesionál. Mladí lidé v neobyčejně citlivém věku dospívání hledají v poezii vyjádřeno krásnými obrazy to, co sami hluboce prožívají, co cítí a co chtějí tlumočit i ostatním. Tady se objevil ne jeden skutečný talent a rozhodlo se o budoucím uměleckém osudu nejednoho z nich.

Když jste si chtěli v Prostějově udělat celkový obrázek o soutěži, která se tu soustředila před porotami v osmi místnostech, nemohli jste důkladně poznat ani jednu z kategorií. Měli jsme však to štěstí, že jsme ve čtvrté kategorii slyšeli letošní vítězku, Hanu Pražanovou, studentku brněnské filosofické fakulty, která se do ústředního kola probodovala už počtvrté. Na jejím přístupu k přednášené básni jsme si mohli ověřit, jak má opravdová recitace vypadat — jako tlumočení autorových slov posluchači. V nepochopení této základní podmínky se hodně chybovalo i v ostatních kategoriích. Vystoupila dívka, jejíž přednes prozrazoval její hluboký prožitek, ale báseň v jejím podání na posluchače téměř vůbec nezapůsobila. Proč? Nenašla takové výrazové prostředky, jimiž by posluchače upoutala. Setkali jsme se i s jiným nesprávným pojetím. Někteří recitující pojímali přednes ne jako tlumočení literárního textu posluchačům, ale jako polodivadelní útvar nebo dokonce monolog, při němž si pak pomáhali nejrůznějšími způsoby: mimikou, gesty apod. A přece jejich výstup neměl takový účín jako střídámá, promyšlená recitace, která dovedla v každé básni nalézt její stavbu, vystihnout dramatický spád a umožnit tak plné vyznění myšlenky.

Bylo by jistě správné, kdyby toto překrásné odvětví lidové umělecké tvořivosti dostalo ještě širší základnu než zatím má. Jistě k tomu velkou mírou přispějí i budoucí lidové školy umění. Půjde však o to (což by si měli uvědomit především učitelé na školách), aby mládež byla vychovávána k správnému pojetí recitace, aby nebyla kažena

už od dětských let špatnými návyky (jak se to ukázalo i v nižších kategoriích letošního Wolkrova Prostějova), jež se pak velmi těžce, svízelně odstraňují. Wolkrův Prostějov byl jistě pro všechny, kteří se tu sešli, velkou výzvou. A měl být výzvou pro všechny mladé lidi, kteří mají rádi krásu poezie.

VÁCLAV FALADA

Jiří Wolker, básník, který dovedl vyčítit prudký puls života v bolesti i v radosti miliónů, nezůstal v letošním festivalu poezie zaklet na podstavci svého pomníku. Nezůstal ani jen ve štítě festivalu jako pouhé jméno — ovšem slavné, ale pronikl celé dění, jednotlivé výstupy i vzrušené diskuse snahou po *současném* básnickém výrazu a jeho *současném* tlumočení.

Celkem tu pracovalo 12 porot v 6 kategoriích poezie a prózy. Přiznáváme tedy, že se nám žádný záznak nepodařilo a že jsme tedy také všechno neviděli a neslyšeli.

Letos byla například překvapující šíře repertoáru v V. kategorii poezie (předsedkyně poroty laureátka st. ceny Ludmila Pelikánová) s účinkujícími ve věku od 18 do 23 let. Nejvíce recitátorů tu bylo z řad vojáků. Recitoval se Halas, Kainar, Majakovskij, Holan, Brecht, Florian, Simonov, Hviezdoslav, Mihálik, Kostra, Svoboda, Mikulášek, Kohout, Siktanc, Hrubín, Seifert, Hughes, Pujmanová, Neruda, Bureš, Rúfus, Ginsberg, Kundera, Kafka, Šotola, Gorkij.

Zažili jsme tu krásné okamžiky ztotožnění s básnickovými city a náladami, i diskuse, které se proměnily ve školu recitátorů i porotců. U každé přednesené básně bylo možné objevit celou řadu problémů v přístupu recitátora. Ginsbergova Amerika byla například recitována v celém výstupu, který si sem recitátor přikomponoval — a nutno říci organicky, takže se tu muselo upustit od strohého požadavku oproštění recitátora od gest a mimiky. V tomto pojetí měla báseň velký agitační dosah.

Často řešenou otázkou byla srozumitelnost poezie a její působení na nejširší vrstvy obecnosti. Vyvrcholila v diskusi po krásném a čistém výkonu Jiřího Hanáka z Janáčkovy akademie múzických umění. Právě tady jsme zažili i dokonalé rozšířování stavby verše, jeho rytmu, chvíle, kdy vzrušený patos básnických metafor Hrubínovy Proměny se dotýkal bez výjimky každého posluchače. Gesta, kterých tu recitátor použil, byla v souhlase s rytmem a myšlenkou básně.

Bývá dobrým zvykem a pravidlem, že závěrečný večer je ukázkou nejlepších a nejlepšího, co festival přinesl. Tady byl závěrečný večer bohužel výjimkou. V úzce chápané myšlence 15. výročí osvobození republiky značně omezil repertoár a tím i výběr účinkujících. U nerudovského pásma souboru ZK Leninovy Závody Plzeň-Doudlevec nám zůstaly pochybnosti — nebo lépe řečeno jistota, že Nerudovy verše nelze spojovat s jinorodými verši (že bylo použito veršů J. Šterna). Ke všemu se tu Neruda nesetkal s porozuměním recitátorů, zazněla tu i vadná výslovnost. Sborová recitace s rozdělenými sóly souboru REKROS roztržila Bezručovu báseň Kantor Halfar. A soubor ve svém středu má dobrou recitátorku — slyšeli jsme ji i v těch roztržštěných sólech. Stanislav Oubram, který se v V. kategorii spokojil s čestným uznáním, podal znamenitý výkon v Hrubínově Jobově noci. O šíři svého výrazového rejstříku nás nejlépe přesvědčil v povídce J. Marka Babylonská věž, kde dokázal nejen schopnost pro zvládnutí cizích jazyků, ale i zdravý humor, cenný dar jeho talentu. Pozoruhodný byl i výkon Věry Veldové v úryvku z Pujmanové Života proti smrti.

Wolkrův Prostějov (k němuž se ještě v našem časopisu podrobněji vrátíme) se stal nejen dostaveníčkem mladých recitátorů, ale i básníků, kteří tu nacházejí mnoho odpovědí na problémy své tvorby. Jisté je, že letošní festival byl nadšeným příklonem k současné a bojovné poezii a že si recitátoři vyhledávají právě ty básníky, jejichž básně vycházejí z ohníka současného života, z boje za obrodu světa a člověka.

SLÁVKA DOLANSKÁ

DOKUD VERŠ NEPROJDE ÚSTY

„Verše, které přednáším, se mi musí moc a moc líbit — jinak bych je přece nemohla říkat. Nikdo by mi nevěřil. A když se mi něco líbí, chci se o tu krásu s lidmi rozdělit. Lidé totiž často i krásnou báseň nebo povídku po prvním přečtení odloží. Projde-li však před nimi znovu ústy recitátora, vrátí se k ní. Teprve v tom návratu je tečka za posledním veršem (i když básník neuznává interpunkci). Taková je moc recitátora, takovou silou vládne. Musí ji umět využít, aby lidem dobře sloužil, aby jim dal co nejvíc...“

Věřte — těmto slovům Milady Kulhánkové, mladé učitelky z Klášterce, vysloveným při diskusi s porotou Wolkrova Prostějova, by se měli mnozí naši mladí recitátoři naučit z paměti. Takové (a podobné) myšlenky se nám totiž neobytně vrací už několik let při pozorném sledování všech stupňů STM — od předkol na školách i v závodech... až do Wolkrova Prostějova.

Recitátorů máme dnes tisíce — jen v Prostějově jich v soutěžích jednotlivců (poezie) vystoupilo 176. Málo z nich však pochopilo a cílevědomě plní agitátorskou funkci tohoto umění s tak velkým společenským dosahem. Proč? Považují za smysl a poslání uměleckého přednesu cosi jiného? Neznají snad současnou poezii v celé její bohatosti a pestrobarevnosti? Netroufají si? Nebo dokonce — nechtějí?

Nechci podezřívát ani soudit, ale... buďme spravedliví: ode všeho trochu. Nedejme se mást čísly a statistickými rozbory, které nedvojsmyslně přesvědčí, že letos převládla poezie současných autorů. Mezi pojmy současný autor a současná poezie totiž namnoze nemůžeme klást rovnítko. Pokusme se skutečný stav demonstrovat na několika příkladech.

Verše ze Seifertovy Maminky přešly už zčásti do našeho podvědomí, vracíme se k nim, máme je rádi. Znovu a znovu je čteme, protože básníkovi věříme. Jsou psány (a citěny) z pozice člověka, který se už jen ohlíží. Stěží je však uvěřit dvacetiletému chlapci v zeleném stejnokroji, který z nich vytěží, zákonitě a pochopitelně, jen — sentiment (Pavel Kvasnička). Naproti tomu svěže a v neotřelých polohách může dát Milena Hercíková z Liberce zaznít revolučnímu názvu Ukolébavce, kde si básník uvědomuje svou někdejší přísůšnost k avantgardnímu křídlu české poezie. Dva mladí recitátoři, jeden autor... a jaký rozdíl v účinu, ve vyznění! A ve věrohodnosti!

Milada Kulhánková z Klášterce a Jaroslava Tomanová z Prahy 11 přesvědčily a dokázaly výběrem i interpretací, že dnešního diváka recitátor nemusí — a dokonce nesmí — podceňovat. Obě přednesly v ústředním kole a předtím při desítkách vystoupení náročné, filosoficky laděné a stylizované verše. A divák... jejich divák... pochopil. Milada Kulhánková dala Hrubínově básni Dřevo se listím odívá — nejen zanícení svého mládí, ale i všechny výrazové prostředky, jimiž vládne: tvárný melodický hlas, zamýšlený inteligentní výraz, nevtíravé gesto. Jaroslava Tomanová při práci nad Mikuláškovou Trávou šla ještě dál. Sympatickým osobitým pojetím, které jsi vytužil za logickou stavbou přednesu, donutila diváka k zamýšlení nad během života, které v něm ještě dlouho doznívalo. To je agitace, přátelé, agitace strání životu, radosti i krásě, strání a bojující v jejich jménu.

Jak se však mohlo něco takového podařit recitátorce Burešovy Romance z pampelišek, interpretkám některých básní Jany Štroblové, monologů z Cyrana a Hamleta, navíc neúměrných jejich silám a možnostem!

Uvedené příklady samy o sobě nemohou dát ucelený obraz. Jsou však typické pro jednotlivé kategorie a jsou v nich rovnoměrně zastoupeny. Jsem přesvědčen, že právě v nich najdeme příčiny úspěchů i nezdarů.

V příštím roce oslaví celá naše republika 40. výročí vzniku KSČ. Už v Prostějově se recitátoři svěřovali porotám s bezradností při výběru veršů, hodných toho, aby zazněly ve dnech tak velkého a radostného svátku všeho našeho lidu. A tu si uvědomuji jednu nesmírně závažnou skutečnost: ze 176 mladých lidí, recitujících v ústředním kole STM, jen jeden jediný přednášel verše národního umělce S. K. Neumanna (Jan Vaněk z Českých Budějovic).

Dílo tohoto velkého básníka a člověka, básníka — komunisty, je v klenotnici české poezie klenotem korunovačním. Už teď se přímo dere, jak připomíná Vojtech Mihálik, z čítanek a knihoven na pódiá velkých sálů, do továrních hal a na náměstí. Vždyť — verš nežije, dokud neprojde ústy recitátora. A Neumannovým slokám už je těsně v regálech a na stránkách učebnic. Ať tedy naplno zazní! S. K. Neumann nám pomůže najít a spolu s námi najde odpověď na nejednu palčivou otázku těchto dnů. Je to náš básník, soudružky a soudruzi!

Lidé si už ani nedovedou život bez poezie představit. Verši vítají na světě nové občanky, verše chtějí slyšet na schůzích a slavnostech, takřka všude, kde se sejdou k něčemu vážnému. Nediktují recitátorovi autory ani tituly — má jejich důvěru. Tak recitátor ve chvílích, kdy „vyřizuje vzkazy básníků“, vládne potměným sálům, besedám pod širým nebem i velkým manifestacím. A lidé čekají jeho slovo, věří mu.

„... taková je moc recitátora, takovou silou vládne. Musí ji umět využít, aby lidem dobře sloužil, aby jim dal co nejvíc...“

VIKTOR DOUBEK

LEVNÉ, VKUSNÉ, ■■■■ KVALITNÍ

To není reklamní titulek, ale název estrády, kterou připravil divadelní soubor ZK Vigona pro svitavské občany. Má to být jakási nová forma propagace výrobků závodu. Z jeviště Lidového divadla se měli návštěvníci dovědět, jaké výrobky jdou z Vigony na náš trh. Mnozí svitavští občané skutečně nevědí, že Vigona například vyrábí dámské šatovky, látky na pánská saka a příkrývky.

Divadelní soubor ZK Vigona není v estrádním umění bez zkušenosti. Například svého času velmi dobře reagoval kabaretní estrádou „Raketou na Mars“ na vypuštění první sovětské rakety do vesmíru. Pokus ztvárnit na jevišti estrádní formou výrobky závodu je však celkem ojedinelý a dá se říci, že záslužný.

Celá estráda byla stavěna do televizní obrazovky. Rodina pozvala své známé, aby k nim večer přišli na televizní program. Sousedé a známí přišli a již zmizel monoskop a objevila se hlasatelka, která sdělovala, že diváci uvidí záběry ze života závodu Vigony. A poté se odehrávaly jednotlivé scénky. Všichni účinkující byli oblečeni do oděvů, které byly ušity moderním a vkusným způsobem z látek, vyráběných ve Vigoně. Dekorace byla provedena ze vzorů dek, které Vigona vyrábí. Hlasatelka ve svém komentáři seznamovala přítomné s celým životem závodu. Program nezapomněl ani na nešvary, které ještě u nás ve Svitavách máme. Velmi dobře například zapůsobila scénka V restauraci a krátké hrané vtipy.

Režie pořadu stavěla převážně na zkušených herecích, Karešovi, Maršálkovi a Svojanovském. Autoři myšlenky estrádní propagace jsou většinou vedoucí pracovníci národního podniku.

Josef Holec

Snímek Zd. Holomého zachycuje úvodní scénku svitavské estrády

Slovo k dramaturgii Wolkrova Prostějova

ZAMYŠLENÍ NAD ESTRÁDOU A KABARETEM V ÚSTŘEDNÍM KOLESTM

Vyhlášením vítězů a předáním trofejí, diplomů a medailí skončilo ústřední kolo estrádních uměleckých skupin — STM 1960 v Nitře. Sedmadvacet souborů se rozjelo zpět do svých pracovišť, aby příští prací dokázaly, že si zaslouží důvěru svých diváků a proměnily poznatky a zkušenosti z uplynulého období v ještě závažnější tvůrčí činy.

S odstupem několika dní od ukončení soutěže vrací se pozornému divákovi, který zhlédl všechna vystoupení a jako člen poroty se podílel na jejich metodickém i výsledném hodnocení, několik problémů vytrvale a neodbytně vytukávajících na papír zvědavý symbol osmé klapky nejdolejší řádky na klávesnici psacího stroje — otazník.

V předkolech, rostoucích jak plodné a životadárné podhoubí anebo (chcete-li) sbíhajících se po desítkách neklidných potůčků v dravý tok, mnohohlasý a spontánně stranící všemu zdravému, byla nejdiskusnější vystoupení souborů, jejichž členové a vedoucí uplatnili při dramaturgickém hledání (často marném) vlastní autorskou nápaditost. A právě tak tomu bylo i v Nitře.

O nejzdařilejších původních textech můžeme hovořit u vítězného souboru (IV. kategorie) karlovarské dvanáctiletky — ŠTYCHAČKU, který vystoupil

PRAVDA SNESĚ OSTRÝ SVIT

s literárním kabaretem *POSVÍTME SI NA SEBE*. Mladí autoři, z nichž několik pracuje přímo v souboru, neodsoudili předem své literární pokusy k nezdaru tím, že by na malé ploše chtěli kreslit charaktery. To dosud není úměrné jejich silám. Nechali své hrdiny žít jejich *skutečný* život se všemi problémy. Protože pak studenti hráli studenty, divák *věřil*, i když chvílemi nemohl nebo nemusel souhlasit, totiž v místech, kde autoři s interprety přímo chtěli *vyprovokovat* hlediště k diskusi. To všechno by se podařilo ještě účinněji, kdyby autoři byli ke svým textům kritičtější.

Soubor turnovské dvanáctiletky

L. Lukavcová v roli Valji z dramatisace Hončarovy *Zlaté Prahy* v pásmu turnovské dvanáctiletky *Májová romance*

předvedl v soutěži *MÁJOVOU ROMANCI* — původní dramatisaci románového fragmentu, dvou povídek a dvou úryvků z románů. Dramatizace je dílem vedoucího souboru — obětavého učitele Jaromíra Horáčka. Motivy jsou pro dramatisaci vhodně volené. Talentovaný dramatisátor jim však nedokázal vtisknout pečeť jednoho společného rukopisu. Navíc — Horáčkova rámcová povídka *Ouvertura a intermezzo* jako by srážela doznění jednotlivých příběhů ještě v letu. Scéna i hlediště jsou zaplaveny beznadějí, nad jejíž hladinu nevzlétne (ač to divák čeká) slovo a nářev vzdoru.

SATIRICKÁ JEHLA ašské *TOSTY* přivezla do Nitry pásmo, vysmívající se nedostatkům v závodě i v místě působení. Texty, psané na melodie národních a znárodnělých písní, si ani nekladou vysoké literární cíle. Jejich autor, vedoucí souboru Jaroslav Rybák, umí dělat satiru konkrétní a adresnou. Potvrdil to i ohlas v hledišti. Soubor by se však měl zamyslet nad tím, zda vybrané melodie svým charakterem odpovídají textu. Anebo naopak. Každá melodie může totiž doznít jen se svébytným vhodným textem. Seriózní přístup souboru k tvůrčí práci dává záruku, že tento nedostatek v budoucnu nejen nepřeváží, ale zmizí úplně.

Ve všech třech uvedených případech jde především o autorské problémy. Jsou to problémy řešitelné a je v silách souborů nejenom je řešit, ale i vyřešit. Jsou to problémy typické pro desítky kolektivů, jejichž členové a spolupracovníci obohacují repertoár o vlastní tvorbu. Je to jev sympatický. Má vždy a všude jedno společné: snahu být společensky co nejplatnější.

A věrte — to stojí za tu práci.

Viktor Doubek

L I D S T V O

„VONO TO BAROKO

Tě prázdné haluzně říkáte barokní interiér?

Madam, větší účes nelze, musíme počítat s horní sufitou.

Pozorují, barons, že vysedávání v mém budoáru na vás zanechalo zřetelné stopy.

O ESTRÁDÁCH TROCHU JINAK, BYŤ SOUTĚŽNĚ

I když celé vrcholné střetnutí trpělo řadou dětských nemocí, vyvolaných tím, že obětaví pořadatelé z okresního výboru ČSM v Nitře měli více dobré vůle než zkušeností, přece jen se ukázalo, že tato oblast lidové umělecké tvořivosti potřebuje své vlastní vyjádření, svou vlastní soutěž a že estráda, kabaret a agitka mají v ní své místo.

Okresní, krajská a nyní i ústřední kolo ukázaly, že soubory pracují agitkačně. Mnohdy výjimečně dobře. Ze cíle jsou veliké, dobrá vůle rovněž a že i prostředky, jichž se používá, nejsou poznamenány diletantismem. Problematika závodů, vesnice, vojenského prostředí je nejčastějším námětem těchto agitkačních skupin. Letos navíc ještě to bylo 15. výročí osvobození, k němuž se soubory vyjadřovaly vlastními výrazovými prostředky.

Vojenský soubor TRN použil dramaturgicky pouze dvou autorů, ale jak si blízkých, jak revolučních a jak nám všem drahých: Nezvala, překrásně slovensky recitovaného kapitánem Jánem Peckem (Zpěv míru) a melodií Jaroslava Ježka, o němž se stále průkazněji dá tvrdit, že je nejmladším, nejobnovnějším a nejsoučasnějším hudebním skladatelem. Silná, krásná agitka.

Soubor ELEKTRON ze Svitavy: Problematika složitá, jako je složité soukolí tak obrovské továrny. Svazácká agitka, která roste ve svých výrazových prostředcích. Nezpyšnil-li nad dosaženými úspěchy, dovolí-li vedení souboru, aby se členové rozhlédli i po ostatním, co se v této oblasti dělá (letos tomu tak nebylo), poroste ještě dále.

Další pocit, stejně radostný, jako byla úroveň agitkačních skupin, jsme čerpali i z toho, že soubory se stále více snaží hledat vlastní cestu. Je to

jistě úkol těžký a cesta je trnitá. Ani autorů není nadbytek a tak snaha po vlastním vyjádření je zdobena řadou dílčích úspěchů i velkých zklamání. Ale jde se. Vesnická organizace z Velké Chuchle hledá a zdá se, že již brzy najde směr. Stejně tak i soubor Osvětové besedy ze Žižkova. Svůj profil musí najít i soubor PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ, jehož program je poznamenán osobností jeho vedoucího, autora, textaře i režiséra Ilji Třeštíka. Tento mimořádně dobrý interpret, který převyšuje své spoluhráče, je silný v těch situacích, kde varuje své posluchače před nebezpečím válek, před dirigenty válečných orchestrů, kde dokumentuje, že „váleka je blbý špás“. Jeho výrazové prostředky jsou v porovnání s jeho spoluhráči tak silné, že představení končí v pocitu beznaděje, marnosti, bez špetky naděje v lepší zítřky. Jako autor i herec nedovede vyvážit pocit tragiky převládajícím pocitem dneška: radostí, vírou a přesvědčením, že budoucnost patří světu naděje, míru a lidského, protože socialistického a komunistického štěstí.

Jako vánek po dusné beznaději, kterou v posluchačích zanechal „dirigent hrůzy“, poslední kreace I. Třeštíka z kabaretu Probuďte spáče, přišel před porotu vystupovat soubor DO Pardubice. Hrajeme kabaret, řekli si s autorem a režisérem Jiřím Sýkorou. A nehlali. Hrají kabaret osvobozený od chmuru, od děsu a tragiky, kabaret leckdy nazíraný vypouklým zrcadlem, ale radostný, mladý, takřka marnotratně plýtvající vtipy. Těch pět mladých lidí se nikde nezhlédlo. V jejich programu není ani Rokoko, ani Semafor ani Zábřadí. Je mladý a řeší problémy kolem nás mladě. Nenutí se do něčeho, co mu není blízké, ale o to živěji se zajímá o špatnou literaturu let nedávno minulých, o filmy palčivě dnešní, o vztah k náboženství a majetku, o pocit lidského společenství, o pokrytec

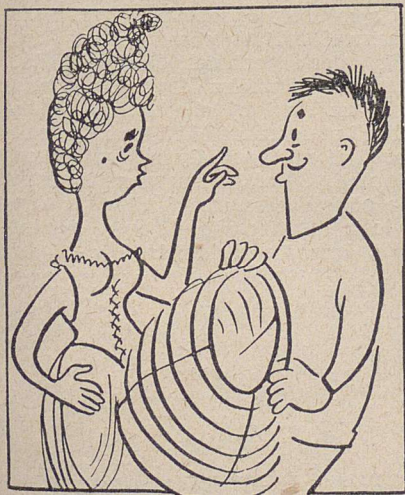

B. Rašínová v roli Šurečky z téhož pásma

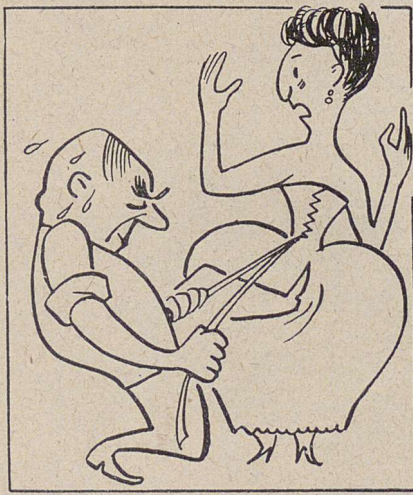
tví, jímž maloměstáctví zůstalo vkořeněno v nejednom z nás. Ale ani poměry za západní hranicí nezůstávají nepovšimnuty. Ale docela jinak, mladě, s osvobozujícím smíchem. Za tuto invazi mládí si odvezl soubor DO Pardubice v V. kategorii prvou cenu.

Letošní první ústřední kolo STM estrádních skupin skončilo. Pracovalo se horečně a všichni, účinkující ani porota, posluchači ani účastníci semináře neměřili čas. Neexistoval, protože se na dvou jevištích o něco bojovalo. O profil nové estrády, kabaretu, o vysoce uměleckou agitku. A jenom ten, kdo nic nedělá, neudělá chybu. A protože umění není takové, onaké, jiné nebo makové, ale jenom špatné a dobré, lze očekávat s nadějí, že tento druh lidového „kumštu“ bude dělat v budoucnu jenom to dobré. Jiří Bílý

A T H Á L I E NENÍ ŠPATNÝ PRO VOKO...“

Garderobiére, dnes jen tu patnáctikilovou spodničku, mám na scéně hopsat.

Přidej, ještě dýchám!

Paní baronko, ve vaší přítomnosti jsem vždy jaksi nesvůj.

Nová komedie Vratislava Blažka

Už sám ohlas premiéry nové komedie Vratislava Blažka „Příliš štědrý večer“ v pražském Divadle komedie nasvědčoval, že Blažek přišel opět s něčím nekonvenčním. S něčím, co bouří hladinu ustálených představ, co zdravě provokuje, rozesmává a zároveň dovede přimět diváka k zamyšlení. Vidíme-li v Blažkově nové hře skutečný přínos a chceme-li jako její hlavní přednost vedle její hluboké morálnosti vyzvednout i spontánní humor, s nímž je tu osvětlován závažný problém, nezavíráme přesto oči před jejími slabšími stránkami. To není kompromis, ale spíše snaha alespoň slovy se poprat s talentovaným autorem právě o tyto slabší, zjevně nedotažené stránky jeho komedie, protože hra za to rozhodně stojí.

Veseloher a komedií nebude nikdy nadbytek. Totiž: dobrých veseloher a dobrých komedií, k jakým patří i Blažkova nová hra, stejně moudrá a ironická zároveň. Dovede spojit ponaučení s úsměvem. Je prostá, prostě a přímočaré jsou většinou i její postavy a celá zápletka. S „Třetím přáním“ jsou jí společné některé stavebné nedostatky, které zmenšují účinek hry právě tam, kde mohla být daleko silnější. Příchod nečekaného nápadníka do rodiny dělnického ředitele a zjištění, že ředitelova dcera Hanka s ním čeká dítě, je impulzem k tomu, aby otec počal pátrat po minulosti a po vlastnostech chlapce, jehož postoj k současnému životu je záporný a ironický. Vyhrocená srážka dvou generačních i názorových světů, vybuchující s nečekanou intenzitou uprostřed komediálního děje, je tu dobrým úvodem k satirickému průřezu společnosti, v němž Blažek štědře umísťuje řadu trefných satirických ran rozličného

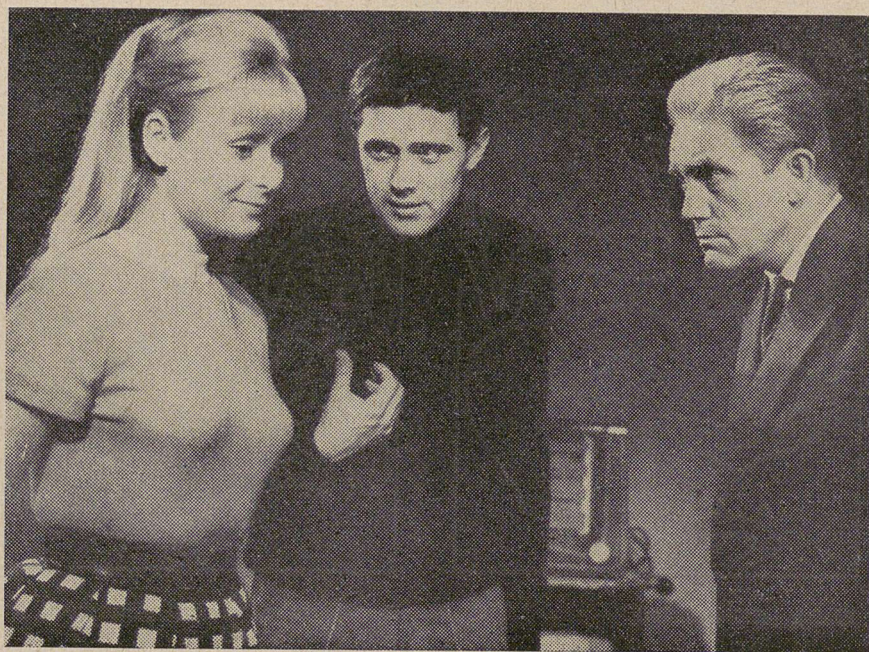
kalibru, namířených proti skutečným i pomyslým předsudkům, proti pozůstatkům lokajství, bezpáteřnosti a parazitismu. Blažek rozsévá drobné satirické výpady po celé hře a místy se už zdá, že mu nejde o nic jiného než o okamžité umístění nějakého vtipu. Často nám připadá, jakoby hra byla vržena na papír v jediném šťastném tvůrčím rozmachu, bez spekulací jak co říci, s erudicí, která se neohlíží ani na základní zákony dramatické tvorby. Hned v úvodu je ostatně autor zlehčuje představováním osob „v zájmu urychlení expozice“, jak se praví v prologu. Ale v závěru se ukáže, že toto všechno psal autor s jasným záměrem (ne však vždy se stejnou mírou umělecké disciplinovanosti), že již od počátku chtěl diváka dovést řetízku těchto vtipů a jednotlivých drobných faktů až k závěrečnému momentu: Přemýšlej, než vydáš svědectví o člověku. Buď si vědom své odpovědnosti a nebuď zbabělý, jde-li o pravdu. A nebuď pasivní a nedělej pouhá gesta, protože víc než tisíc mlčících poctivců vydá jeden pokrytec, který jedná. A protože Blažkovi jde především o mládí, které ve spravedlivé a pochopitelné revoltě proti těmto úkazům často přestřeluje anebo je jejich příkladem svedeno na nesprávnou cestu, ukazuje to retrospektivním výkladem toho, co dovedlo Tomáše k odmítání a ironizování všeho, co bylo a je pro otce jeho děvčete náplní celého života.

Abyste tedy autor mohl vysvětlit případ zarputilého Tomáše a ukázat všechno, co utvářelo jeho charakter, je celá druhá polovina hry vyplněna otcovým vyprávěním, které v útržkovitých retrospektivách, předváděných na jevišti, osvětluje jeho postupné sbí-

rání informací. Je ovšem otázka, je-li tento postup dostatečně účelný a jevístně únosný, zvláště navazuje-li na spádny, nápady nabitý úvod. Názorná ilustrace, jejímž účelem je poučit a přesvědčit, je vždycky statická, a ani druhá polovina Blažkovy hry nemá ke statickosti daleko. Ani prolínání dějové a časově odlehklých scén s přítomností a konfrontací různých typů a názorů nemůže tuto rekonstrukci události oživit natolik, aby se vyrovnala temperamentnímu začátku. A jen díky tomu, že je tu uloženo vlastní myšlenkové jádro komedie, udržuje si komedie zájem až do konce. Je to pochopitelné. Tomášův příběh sám o sobě má blíže k dramatu než ke komedii. Proto slábne i humornost celého příběhu, proto se hovoří daleko vážněji, proto se více vysvětluje. Zdá se, že tady mělo být Blažkovo pero o něco poctivější. Ovšem, i s touto výhradou lze Blažkovu hru přijímat jako dílo závažného obsahu, které dobře — s patřičným satirickým zkreslením — zrcadlí některé jevy našeho současného života. A hra také vede k řešení těchto otázek, i když to ovšem není formou receptů. Blažek není mentorský, i když v některých replikách přímo do hlediště říká, o co mu jde. Co má na srdci, říká bez patosu a bez fráží, a proto lze jeho poučky, adrosované hledišti, přijímat, třebaže tímto postupem obvykle nebývá nikdo v hledišti nadšen.

První nastudování Blažkovy hry v Divadle komedie v režii Oty Ornesta poměrně dobře využilo velkých možností textu v úvodní části, uplatnilo dramatikovy drobné výpady i vtipné slovní obraty a bez frázovitosti tlumočilo závažnější myšlenky hry. Je to ovšem i zásluha herců, z nichž musíme na prvním místě jmenovat Rudolfa Deyla, hrajícího výborně roli otce v širokém rejstříku komických i dramatických rysů postavy. Z Deylova otce se dokonce stala osa představení, zatímco ústřední mladá postava, Tomáš, hraný J. Kodetem, celkem zapadl mezi ostatní představitele mládeže, M. Hynkovou, J. Koulovou a P. Kostku. Málo tvůrčí přístup k retrospektivní části však ještě podtrhl ilustrativnost a didaktičnost druhé poloviny hry. Zde by bylo účelné pracovat s větší vynalézavostí zvláště v aranžování a využití všech technických prostředků, které by divákům dovolily zapomenout na statický charakter této formálně nedotažené části komedie a zároveň jí nic neubraly na myšlenkové hloubce. V dalších inscenacích, které lze očekávat ve stejné míře jak tomu bylo u „Třetího přání“, by si to Blažkova komedie zasloužila.

PAVEL GRYM

V. Blažek: Příliš štědrý večer. Insce-nace Divadla komedie: Madlenka (M. Hynková), Karel (P. Kostka), otec (R. Deyl). Foto Drbohlav

Tahle lupa však výjimečně nebyla vyrobená v Meoptě, ale stalo se jí jeviště Městského domu v Přerově při krajském ochotnickém festivalu ve dnech 18. až 26. května. A protože v Přerově jsou na kvalitu zvyklí, nasadili i zde výběrové měřítko a pozvali na festival osm nejvyspělejších souborů kraje. Obětovali tedy hledisku kvality možnost přizvat též některý vzorný soubor vesnický. Je to škoda. Nebo snad není v celém Olomouckém kraji vesnický soubor, který by snesl přerovskou lupu? Jinak však je nutno doznat, že pořadatelé dokázali festivalu vytvořit slavnostní rámec.

Velmi rád na všech festivalech bývám svědkem uvítání souborů, při nichž zpravidla bezprostřednost a srdečnost zdaleka převyšují to nezbytě formální. Proto si nesmírně vážím okamžiků, jichž jsem byl letos svědkem ať již na frenštátské nebo adamské radnici. Vždyť jsou často jedinou odměnou za mnohaletou dřinu, probdělé večery a noci a neustálé vyběhání, s nímž je ochotnická práce spojena.

Zahajovací představení, Lucerna v provedení souboru Mrštík z olomouckých Moravských železáren, jsem neviděl a v časopisu se o ní píše v jiné souvislosti.

Zcela samostatnou dramaturgickou i režijní koncepci si vypracoval režisér „Tyla“, dramatického odboru Stavbařů v Přerově, Rajmund Štimpl, při inscenaci Remarquova Posledního dějství. Byla svérázná potud, že téměř hned od počátku se pokoušela Annu Waltrovou transponovat do poloh ženy, která je si vědoma své viny a má snahu vše napravit. Tím sice nezbytně dochází k narušení Remarquovy atmosféry apatie a vlastně i myšlenkového a fyzického nihilismu, k němuž přivádí prohraná válka a zničené okolí; režii se však podařilo objevit řadu zajímavých míst, vyplývajících z nového postoje Anny. Škoda, že soubor se neuměl s tímto záměrem zcela vypořádat.

Zkušený kolektiv Hanácké scény z Kojetína přijel s přesně promyšlenou a vypracovanou Půlnoční mší Petra Karvaše. Inscenace zřejmě byla výsledkem nejenom pečlivé režie Vladimíra Novotného, ale i důkladné přípravy celého souboru. Paľo v podání Františka Hejka patří k nejlepším ochotnickým výkonům, jaké jsem letos spatřil. Myslím, že Kojetínští se Půlnoční mší opět „našli“ a zbývá opravdu jenom velmi málo, aby jí mohli zařadit mezi své vrcholné inscenace.

Kolektiv n. p. Mez z Mohelnice získal v poslední době do svých řad mladé a snaživé ochotníky. Aby jim všem byla dána možnost vyzkoušet své síly ve hře, hovořící o dnešním mládí, o jeho tužbách, radostech i bloudění, byla vybrána komedie Viktora Rozova Když hledáme radost. Ovšem i tentokrát, jako ostatně téměř vždy, se prokázalo, že Rozovův text je velmi obtížný a vyžaduje zkušené interprety. Chlapci a děvčata z Mohelnice zatím na něj ještě nestačili. Vystoupení jejich kolektivu jsme spíše chápali jako ukázkou metodické herecké výchovy a

7 SOUBORŮ POD PŘEROVSKOU LUPOU

věříme, že zkušenosti obou režisérů (Zapletal, dr. Kokty) i pracovní zájem celého kolektivu teprve přinesou své ovoce.

Největším překvapením festivalu bylo vystoupení Divadla Hanácké obce ZK Železáren Prostějov, který inscenoval populární Figueiredovu hru Liška a hrozný. Režisér Leitner plně využil hereckých schopností představitelů Ezopa V. Dadáka a povýšil Ezopovu silnou touhu po svobodě na jednoznačně těžší inscenace. Učinil tak i za cenu potlačení dosahu a významu dalších postav hry, zejména Xantose. Tím však byla myšlenková bohatost a kořatost Figueiredova textu značně ochuzena. Řekli bychom, že Ezop zde nemá náležitosti protivníka, vybaveného intrikami, poťouchlostí a celým arzenálem hesel a průpovědek utilitaristické morálky vládnoucí a vykořisťující třídy a egoistické sofistiky. Při potlačení těchto Xantosových vlastností nemůže vyniknout ani Ezopova ušlechtilost. Bude třeba, aby představitel Xantose M. Mrázek svůj part v tomto směru obohatil. Stejně tak bude nutno pomoci i představiteli Agnosta A. Fňáškovi. Potom může vzniknout inscenace zcela výjimečného dosahu a značných kvalit.

Druhým přerovským souborem na přehlídce bylo Divadlo mladých ZK ROH n. p. Meopta. Nějak podvědomě jsme od tohoto průbojného kolektivu, který má mládí ve svém štítě, očekávali uvedení některé závažné současné hry. Bylo by to bezesporu velmi zajímavé. Zatím však jsme byli svědky pokusu o interpretaci jedné z nejnáročnějších Moliérových komedií — Tartuffa. Přesvědčili jsme se, že dramaticky i režijně byla problematika této hry připravena velmi důkladně a správně — ovšem ztvárnění těchto předstáv již nebylo v celkových silách souboru. Inscenace se nezbytně rozpadla podle schopností jednotlivých představitelů na řadu samostatných scén nebo sólových výstupů. Byly zde herecké projevy značně vyspělé a pravdivé (Dreiseitlová, Stojanová), ale ty zdaleka nestačily k vyjádření

toho, co od Tartuffa očekáváme. Je to stále se opakující problém ochotnických pokusů na nejnáročnější světové dramaturgii. Od Divadla mladých čekáme, že budou i nadále experimentovat; přáli bychom si však, aby svou průbojnost a své novátorství zaměřili na hledání nových cest k uplatnění společenské funkce dnešního ochotnického divadla. Zatím se, snad nechtějí, ocitají na okraji samoučelné exkluzivnosti.

O původní novince šumperských autorů Pokorného a Medlíka Smrtonoš a jeho provedení souborem Závodu první píletky v Šumperku bylo již v časopise podrobně referováno v souvislosti s premiérou. Některé z tehdejších připomínek již byly napraveny. Většina však se týká přímo problémů textu. Hovořili jsme o nich po festivalovém představení velmi podrobně s autory i celým kolektivem. A přitom jsme poznali, že oba autoři včetně komponisty Konečného jsou vtipní a obratní mladí lidé, kteří mají tisíc chutí se s politickou satirou porvat znovu. Byli bychom rádi, aby s novými zkušenostmi dovedli příště zase zaměřit svou satiru k tak časovým a žhavým politickým problémům, jak tomu bylo u Smrtonoš.

Závěrečným představením byl Damoklův meč Nazima Hikmeta v provedení ZK Oděvního průmyslu v Prostějově. Soubor prokázal, že je kolektivem vyspělých ochotníků. Celé představení bylo vedeno snahou režiséra Jaroslava Zlámala stmelit a skloubit rozevlátou textovou předlohu a dokonale vyjádřit útržkovitě scény a výstupy. Myslím, že se to souboru úspěšně podařilo. Představení mělo spád a švih. Škoda, že nebylo v možnostech účinkujících zcela dotáhnout jednotlivé výkony do jednotité úrovně. Tato nestejnorodost hereckých výkonů se mnohdy projevovala dost nepříznivě a ovlivňovala ohlas u diváků, který jinak byl velmi spontánní. Ale i tak plným právem lze říci, že divadelní kolektiv Oděvního průmyslu z Prostějova provedením Damoklova meče prokázal své značné schopnosti a přesvědčil nás, že v současné době se řadí mezi naše přední soubory.

A závěr? Snad ještě pochválit festivalový zpravodaj. Redigovali ho soudruh Zdeněk Menčík s manželkou Věrou za pomoci Josefa Kaďorka. Jejich zpravodaj byl nejhezčí ze všech, které letos na moravských festivalech vycházely. *Dr. Miloslav Jurák*

Isičičky a pěvecký pionýrský sbor 1. osmiletky v Přerově vítají na festivalu olomoucký soubor

ČESKÉ DRAMA

1945–1960

VLADIMÍR SEMRÁD

VIII.

PAVEL PÁSEK je herec. Jeho první hra **4:0 pro ATK** byla v roce 1951 velmi aktuální svým námětem i myšlenkou: poprvé tu byl zobrazen zápas o socialistické pojetí sportu. Druhá Páskova hra **Kapitán přišel včas** (1952) ukazuje boj příslušníků SNB proti třídním nepřítelům. Také zde zůstává jako největší přínos námět, i když jeho zvládnutí je obratnější. Prozatím nejdláže se dostal Pásek v satirické komedii **Já nejsem on**, kterou napsal v roce 1957 společně s Leo Spáčillem. Její příběh vypráví o člověku, který podlehe touze po kariéře. To vše se však přihodí, jak ukáže závěr, toliko ve snu, kdy se mu zjeví jeho druhé „já“, ztělesňující špatné povahové rysy. Hra, jež napadá protekcionářství, nezdravou ctižádost, úplatkářství, byla jednou z prvních dramatických satir, které vznikly po roce 1945. Páskova dramaturgie **Švejka** (1958) má sice dobrý záměr, je však silně poznamenána chvatem. Pásek vydal také několik próz a spolupracuje s filmem jako autor námětů.

FRANTIŠEK PAVLÍČEK se na začátku své literární činnosti soustředil na rozhlasové dramaturgie, určené zejména mladým posluchačům. (Fučík: **Slovo o traktoru**, Jirásek: **Skaláci**, Ostrovskij: **Jak se kalila ocel**, Olbracht: **Podivné přátelství herce Jesenia**, Furmanov: **Čapajev**, Winter: **Mistr Kampanus** atd.). Napsal ovšem také několik původních rozhlasových her (**Trošečník**, **Ve znamení ticha**, **Ahasver**, **Aristofanes píše tragedii**, **Leonidas žije** atd.). Později, když začal tvořit pro jeviště, také jeho pozornost platila především dětskému a mládežnickému publiku. **Tři volavčí pera** (1954), **Hadí kůže** (1954), **Pohádka o princezně a sedmi bohatýrech** (1954), **U krále španělského** (1954), **Bajaja** (1955), **Slavík** (1956), **Kníže Brunčvík** (1957), **Tři zlaté vlasy děda Vševěda** (1958) jsou hry, které velmi citlivě a vkusně, ale i zcela osobitě tlumočí, ano, lze říci přehodnocují myšlenky starých, klasických pohádek. Tím všim Pavlíček podstatně obohatil oblast her pro děti a mládež.

Ve své první hře pro dospělé **Chtěl bych se vrátit** (1956) zvolil Pavlíček příběh několika utečenců, kteří se v nesnesitelných poměrech emigrantského lágru Valka dovídají o amnestii a tedy o možnosti vrátit se do vlasti. V době, kdy Realistické divadlo hru nastudovalo, bylo toto téma velmi aktuální. Ale i dnes, kdy bezprostřední naléhavost příběhu už přešla, zůstává hra „Chtěl bych se vrátit“ živá zásluhou výrazně a věrojatně kreslených typů a humanistického patosu, jímž je prostoupena. **Černá vlajka** (1958) je třetí částí zamýšlené trilogie o lidech dneška. (První díl Pavlíček doposud nezveřejnil.) Myšlenka vztahu k vlasti, k domovu je tu dramatikem dále rozvíjena a promyšlena v příběhu, který pracuje také s několika motivy hry „Chtěl bych se vrátit“. V roce 1959 Pavlíček „Černou vlajku“ přepracoval, soustředil podstatně příběh, prohloubil postavy a motivace, zpřesnil myšlenkové vyznění. Této nové verzi dal název **Labyrint srdce**.

VLASTA PETROVIČOVÁ, jejíž starší komedie **Strídavě oblačno a Růžové dopisy** prošly s úspěchem nejednou scénou, napsala v roce 1954 veselohru **Děravá škorně**. V ději, položeném do začátku 14. století, jsou hlavními postavami dva mladí kejklíři, jejichž bezprostřednost, upřímnost a bystrost staví autorka do protikladu s pokrytectvím a omezeností měšťáků. **Slamník** (1956) je lehká komedie ze současnosti o mladých lidech a trápení, které jim způsobí nedostatek bytí.

JAROSLAV POKORNÝ velmi zaujal svou prvotinou **Plavci**, kterou v roce 1940 uvedl E. F. Burian. Hlavní postavou melodramu **Marlin** je anglický dramatik Marlow, současník Shakespeara, jenž se tu stává mluvčím revolučních snah lidu. Hra byla napsána v roce 1943 jako jinotaj. Stejný záměr měl i melodram **Písň Omara Pijáka**. V roce 1947 mělo premiéru přebásnění díla neznámého čínského autora **Křídový kruh**. Ve své jediné hře ze současnosti **Most na hranicích** (1948) se Pokorný pokusil zachytit problémy prvních porevolučních let. Setkáváme se tu s uvědomělými dělníky, s typy záškodníků, rozkradačů atd. Zjednodušený pohled na život, značná vykonstruovanost způsobily, že hra neuspěla.

Mnohem víc než jako dramatik prospěl Pokorný rozvoji našeho divadla svými překlady Sofokla, Aischyla, Plauta, Goldoniho a teoretickými pracemi **Složky divadelního výrazu** (1946), **30 let sovětského divadla** (1947 — spolu s J. Honzlem), **Shakespeareova doba a divadlo** (1955), jakož četnými kritikami, polemikami a menšími studii, které publikoval časopisecky. Pokorný je dále autorem libreta

Dilia

V poslední době nás Dilia zahrnula hned několika záilkami. Spěcháme, abychom vám podali alespoň o nejzajímavějších textech rychlou informaci.

Ústřední divadlo československé armády uvedlo před časem s úspěchem hru Olega Stukalova **DOMEK Z KARET** (překlad dramaturga divadla Josefa Balvína) a text už také otiskl časopis **Divadlo**. Myšlenkově se řadí k hrám Rozovových a Volodinových: mladí hledají své pravé místo v životě, razí si nevyšlapanou cestu i proti vůli svých rodičů. Instinktivně cítí, že v životě je cenné jen to, čeho dosáhnou sami, co si sami dokážou vybojovat. Mladá láska Nikolaje a Niny prochází těžkou krizí vzájemné nedůvěry. Nikolaj nedokonaluje vysokou školu, odstupuje před závěrečnou zkouškou, protože se domnívá, že by z něho nikdy nebyl dobrý fyzik. Až dosud celkem lhostejně studoval, co mu rodiče doporučili. Pod vlivem své lásky k Nině se rozhodl pracovat tam, kam ho určuje jeho talent: v novinách. Po rychlém a bláznivě ukvapeném sňatku

s Ninou se Nikolaj pohádá se svou rodinou a odchází. Mladí nemají ani kde bydlet, dokud se jich neujme samotářský milicionář. Ninu začne navštěvovat starý přítel Ignat Zajcev a Nikolaj Září. Vidí v Zajcevovi prototyp úspěšného člověka. Kde se Nikolaj pracně prodrá houštím překážek a neustále musí pokořovat svou hrdou povahu, Zajcev (jak se Nikolaj zdá) má i budoucí život narýsovaný v ostrých a jasných liniích. Nikolaj z furiantské zapře, že začal pracovat v novinách a předstírá, že se živí jako flákač. Málem dojde k naprostému rozchodu s Ninou, ale nakonec oba mladí najdou v sobě dost síly, aby společně vyřešili problémy a napravili chyby. Ve hře jsou neobyčejně zajímavé i charaktery ostatních postav: dožívající typ parazita Gavrilina i jeho moderní obměna laciného literáta Vasina, Zajcevovy ženy Nory, která ve snaze po „zajímavé“ žitém životě upadá do banálních poměrů nudící se paničky, milicionáře, který ve válce ztratil celou svou rodinu a bojí se návratu do rodného kraje — a přece poznává, že kořeny své bytostí zůstal doma a město mu bude navždy cizí.

Myšlenka hry nejsilněji vyznívá ze slov Nikolaje otci: „Mne jste vedli za ručičku — hned ty, hned maminka, škola, komsomol — pojď sem, jdi tam, dělej tohle a tomu se uč — dávej pozor, jdi pěkně po uhlazené, vyšlapané cestičce, někam to dotáhneš... A tak jsem vyrůstal jako mamincin mazlíček, který hou-

by zná, budižknícemu a ke všemu ještě nafoukanec... Ne — to je zbytečné — nevodte nás za ručičku. Neříkejte nám, že život je lehký a jasný jako nebe bez mráčků. Život je drsný, život není uhlazený a lidi taky nejsou podle předpisu. Tak nás nechte, ať si ho sami okusíme, nepodpírejte nás.“ Hře právem patří titul **současná** a jistě se nemýlíme, když jí prorokujeme dobrou budoucnost na ohotnických scénách.

Na veselohru Miloslava Stehlíka **Tygfí kožich** se s napětím čekalo — a zklamala nás. Mnohoúhelníková komedie (i když je tu jen 6 postav) měla být pohledem na ubohý vnitřní život těch „bývalých“, které Únor dokonale nevymetl z naší společnosti. V povrchně rozvedených situacích a dialogích se ztrácí původní autorův záměr. Autorovo umění v zobrazování lidových typů se trochu projeví na posluhovače Chramostejlové, ale jeho dělník Lojza je neslaný nemastný. Pozdě se mu snaží napravit reputaci u obecnstva v závěrečném odsudku „bývalých“, který ale příliš pozdě se snaží dokreslit po celou hru neurčitý charakter. Konverzační humor zřejmě není Stehlíkovou doménou a už ze základní situace může divák odhadnout závěr komedie. Pro inscenátory je tu nebezpečí, že se soustředí na onen mnohoúhelníkový půdorys komedie a myšlenku hry ztratí kdesi při putování tygfího kožichu a manželských parohů.

Dramatická freska Jiřího Žáka **PŘIPAD**

k opeře J. Hanuše **Plameny** a v roce 1949 vytvořil jevištní úpravu Puškinova **Evžena Oněgina**.

BOHUMÍR POLÁCH získal dramatickou zkušenost několika hrami, které napsal už před válkou. Z jeho tvorby po roce 1945 je nejceněnější veselohra **Rozum do hrstí** (1950), která s důvěrnou znalostí života moravské vesnice zachycuje obtížný přerod myšlení zemědělců. Svého času to byla jedna z nejlepších her. **Muž v pozadí** (1948) je vlastně jevištní verze starší rozhlasové hry **Obchod se smrtí**. Polách tu odhaluje machineace a pikle zbrojařů, kteří pro získání větších zisků neváhají rozpoutávat války. **Případ X** (1955) byl inspirován pokusem imperialistů o puč ve východní zóně Berlína. Autor se současně snaží zobrazit složitou problematiku poválečného Německa.

Další díla: **Návrat Jiřího Skály, Stalo se před desíti lety** (1948), **Slovo mají Křížové** (1948), **Dvoji žen, Stopy vedou k Mrákotínu** (1956).

ILJA PRACHAŘ, herec, napsal jako své první dramatické práce mládežnickou hru **Úderka čtvrté ulice** (1948) a jevištní přepis románu H. Fasta **Černí a bílí**. V roce 1949 pak společně s V. Kyzlinkem napsal hru **Tři únorové dny** — první pokus o dramatické zpodobení událostí z roku 1948. Silný a zcela oprávněný úspěch však měla až další hra, **Hádají sa o rozumné** (1950). Tato veselohra z prostředí slovácké vesnice, na které probíhá zápas o myšlenku družstevního hospodaření, má živě viděné a přesně charakterizované postavy i situace, plastickou řeč a bystrý dialog. Pro svůj přínos myšlenkový i umělecký byla hra poctěna státní cenou. **Zlatá srdce** (1953) zobrazuje poměry na vesnici v další fázi budování družstva. Autor však chtěl v jednom příběhu zachytit a vyřešit příliš mnoho palčivých problémů. Tím se hra značně roztržila a kresba postav, jejich vnitřního života a vztahů je nejednou zjednodušená. Další hra **Domov je u nás** (1956) je lokalizována rovněž na Slovácko. Prachař se zamýšlí nad etickými problémy současnosti, usiluje o postižení psychologické hloubky postav a neschematický pohled na život. I když se autorovi mnohé podařilo, přece jen hra trpí tím, že nejsou náležitě objasněny základní motivy, čímž nepřesně vyznívá také řešení závažných otázek, které jsou tu nadhopeny. **Intermezzo** (1957) je pokusem o lyrickou komedii, nikoli nepodobnou Čapkovu „Loupežníkovi“ či Šrámkovu „Měsíci nad řekou“. Láska a mládí, proti nim stárí, zkosnatělost, šosáctví — to není v české literatuře nová látka. Časová nezakotvenost příběhu a problému, letmo nahozené postavy, umělá lyrizace — to jsou hlavní sla-

biny této hry. Poslední Prachařova drama **Svět, kde se nežebrá** (1960) evokuje poměry batovského Zlína nedlouho před druhou světovou válkou. Zajímavé náčrty postav by potřebovaly přesnější a hlubší vykreslení, dějové prvky pak pevnější vazbu.

JIŘÍ PROCHÁZKA hned napoprvé zaujal svou hrou o hrdinech Slovenského národního povstání **Ohně na horách** (1954). Sfla dramatu je v příběhu rodiny Těhlárových, zatím co druhý plán hry, zachycující širší politické souvislosti povstání, je značně ilustrativní. Druhá Procházkova hra **Svítání nad vodami** (1957) je dramatickým podobobenstvím, jímž autor vyjadřuje velikou přeměnu celé země a myšlení lidu. Baladický tón hry a ostře vyhocené konflikty nikterak nepřekrývají hluboce optimistické vyznění celého díla. Pro televizi Procházkova zdramatizoval Šolochovovu **Rozrušenou zemi**.

ALŽBĚTA PACOVSKÁ vytvořila ve svém nejzdařilejším díle **Milovaný majetek** (1947) drama, jež působivě analyzuje peněžní morálku. Další hry: **Chudí lidé vaří z vody** (1940), **Vdovin groš** (1941), dramatizace pohádek B. Němcové **Jak Jaromil k štěstí přišel** (1955), **Chytrá horákyňe** (1954), loutková hra **Jirka s kozou** (1955).

DĚDA PAPEŽ, herec, se několikrát, leč s nevalným úspěchem pokusil o dramatickou tvorbu. **Mesalina** (1947), jak už titul naznačuje, těží z historie starého Říma, **Kubatové** (1955) jsou pokusem o obraz selských rebelií z konce 16. století, **Beethoven v Čechách** (1956) je pásmo několika scén ze života geniálního skladatele.

JOSEF PÁVEK je autorem značně vykonstruovaného cyklu čtyř aktovek, které nesou společný název **Večer o půl deváté** (1959). Záměrem autora bylo scénami z let 1938, 1942, 1945 a 1948 vyslovit, že je nemožné žít v závěťi společenského zápasu.

RUDOLF PIVEC je autorem veselohry ze života proslulého barokního malíře Karla Škréty **Vítězná paleta** (1943). V roce 1955 uvedlo bez úspěchu Královéhradecké divadlo Pivcovu hru **Potštejnská romance**.

ALEXEJ PLUDEK napsal v roce 1947 hru pro mládež **Statečná slova**. O tři roky později uvedlo divadlo D jeho další hru, nazvanou **Případ Modrá voda**, která pojednává o potížích při budování JZD.

JIŘÍ PŮDA se inspiroval pro svou **Lašskou baladu** lidovou pověstí o zbojnicích Ondrášovi a Jurášovi. **Šelma hlásí smrt** (1959) je komorním dramatem s okupační tematikou.

HERBST si odbyla křest na libeňské profesionální scéně Divadla St. K. Neumanna. Příběh bývalého vězně nacistického koncentráku Ludvíka je výzvou k boji proti nacismu, který po válce ožil v nových, skrytých a nebezpečných obměnách.

Ludvík své první manželství pohřbil tím, že ukrýval před svou manželkou trýznivé myšlenky a vzpomínky na zažité hrůzy a současně ji nesmyslně obviňoval z toho, že tyto hrůzy nezažila sama; pokořoval jí a nikdy jí nedal nahlédnout do svého vnitřního života. Po rozchodu se snaží vymotat se z bludiště strašných zážitků. Zakrývá si oči i uši před tím, co se znova ve světě děje. Nakonec po velkém vnitřním přelomu svědčí jako svědek obžaloby u západoněmeckého soudu proti bývalému dozorcí koncentráku, nacistické zrůdě Herbstovi. Poznává, že žádný člověk není jen bezvýznamné kolečko ve stroji, ale že v ohromném lidském společenství může pomáhat odstraňovat nově klíčící zlo. — V širokých záběrech hry, které zachycují obrazy z Čech, západoněmecké věznice a Francie a střídají se s retrospektivními vzpomínkami na koncentrační tábor, je i nebezpečí hry v psychologicky nedořešených situacích a neucelených charakterech. Velký záměr a široký rozmach námětu přerůstá autorovy umělecké možnosti.

Za nejzajímavější a současně za nejtěžší hru z této řady textů Díla považujeme HOSTA V NOCI známého novelisty a scé-

naristy Ludvíka Aškenazyho. Je to komorně jemné drama s výtečně napsanými dialogy, které potvrzují, že autor je mistr básnického slovního výrazu. Děj je prostý a Aškenazy jej také dokázal sevřít do tří dějství v jedné scéně — interiéru zájezdního hostince na Českobudějovicku.

Vedoucí hostince Emil Kalouš není právě typem odvážného a „kladného“ hrdiny. Po letech, která jako dorůstající chlapec prožil v koncentračním táboře, je spíše hromádkou nervů ve slaboučké tělesné schránce. Náhodou se tu v hostinci zastaví na cestě z Prahy se svou mercedeskou blahobytný německý obchodník „od Adenaurů“, jeden z odsunutých Němců, bývalých majitelů jabloněckých skláren — pan Huppert. V autě s ním potají přijede sedmnáctiletá Jana, kterou zlákala představa neurčitěho dobrodružství — a taky vědomí, že dělá něco, co nemá, na truc svému koženému tatínkovi. V hospodě se zatím odehraje vzrušivá scéna mezi Huppertem, starým lamačem Remundou a Kalousem. Huppert má v sobě zakořeněn onen, po celé Evropě nenáviděný rys „nadčlověka“. Snaží se vyslovovat blahovlně a žoviálně. Při pohledu na jeho blahobytný zevnějšek se v Kaloušově paměti vynořuje obraz jeho trýznitele v koncentráku a všechna ta léta stálého ponižování a naprosté bezmoci. Huppert označuje nacistické koncentráky jako ideální sanatoria, která lidi dokonale prověřila a z nichž vyšli zpět jen ti nejsilnější. Velkomyslně dává Kaloušovi

za obsluhu vysoké zproptíné. V té chvíli se „malinký český človíček“ Kalous vzbouří a vystřelí po Huppertovi. Huppert padá se schodiště a v té chvíli se ještě všichni — Remunda, Kalous i vstupující Jana — domnívají, že byl zabit. Později se objeví, že nebyl ani zraněn a případ oznámil na stanici SNB. Nakonec je Kalous zatčen a po výslechu, v němž se snaží říci všechny pohutky, které ho k pokusu o vraždu vedly, odveden. I když autor naznačuje, že Kaloušův případ nějak tragicky neskončí, úmyslně nechává otevřenu otázku té lidské spravedlnosti, při níž je právo na mstu na straně Kaloušově, a oné, která je zachycena v paragrafech zákoníku. Patnáct let uplynulo od té doby, kdy život člověka byl denně vydáván všanc. Za těch patnáct let se mnohé změnilo a mnoho zločinců uniklo odplatě. Jediný výstřel, osobní msta jednotlivce stěží může být řešením. Příběh tohoto jediného večera byl důkladným prověřením charakterů — a tady je nutné obdivovat se například autorovu mistrovství, jak postupně zbavuje postavu Jany všech těch falešných nánosů, pro něž tak často nevidíme do srdce mladého člověka. Rodící se vztah Jany a Kalouse je křišťálově čistý, jemný, hluboce lidský.

V naší dramatičce se tedy objevilo nové jméno. A s ním zároveň se objevila na jevišti i krásná, zvučná a vtipná čeština. Díky za ni.

SLÁVKA DOLANSKÁ

JAN DRDA: DALSKABÁTY, HŘÍŠNÁ VES ANEB ZAPOMENUTÝ ČERT

Pro divadelního výtvarníka není vděčnějšího úkolu, než výprava pohádky. A k tomu zemité české pohádky Jana Drdy. Veškerá fantazie, barevná paleta a nápaditost má volnou uzdu — přitahovanou bohužel ochotnickými možnostmi, účelností a nakonec i režisérem.

Ve Vagónce Tatra Smíchov inscenujeme Dalskabáty jako hru určenou převážně na zájezdy, tedy pro malá jeviště.

Základ scény tvoří neměnná sestava praktikáblů a stupňů (viz základní sestavení na půdorysu obrazu 6), ke které se přidávají vždy na straně dveří malé rozšiřující doplňky (fara, chata), schody (fara) nebo výšková sestava praktikáblů (chata), kterou však možno po režijní úpravě vypustit.

Soustava kulís vytváří prostředí jednotlivých obrazů a celková koncepce scény dovoluje podle dispozic režiséra plné rozehrání celého jeviště. Hraje se nejenom na praktikáblech, ale i před, vedle a za nimi v celé šíři i hloubce jeviště.

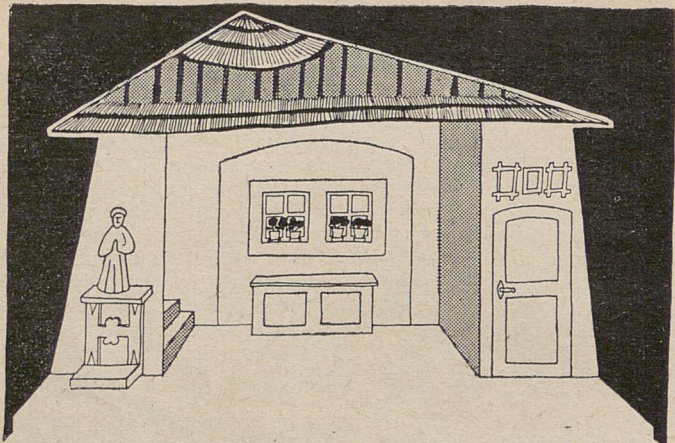
Tvar, výška a rozměry kulís jsou celkem patrný z kreseb. Kulisy jsou spojovány stěžeji a háčky umožňujícími rychlé sestavení i rozpojení při přestavbách. Střecha je nad kulisami volně zavěšena.

Scénu v pekle (obraz 1. a 7.) hraje se před i za (stínohra) červeným tatrafanem prosvíceným zezadu různobarevnými reflektory. Doplňkem a charakteristikou vývojových etap pekla je nevkusná secesní záclona, v nábytku a rekvizitách pak např. akvarium, diktafony, kuchyňská stolička, laminátové křeslo apod. Oblouk z fary tvoří i vchod do kovárny, stejně tak jedna úzká stěna z fary naznačuje zděnou stěnu okolo kamen chaty.

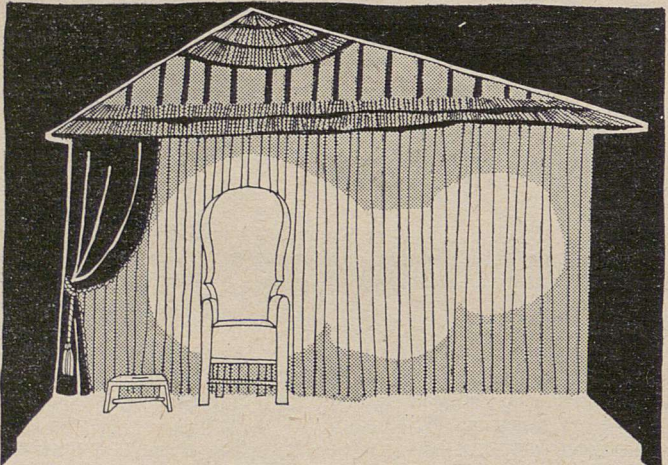
Kolorit kulís je v jemných pastelových barvách plošně položených, bez detailů v kresbě (dřevěná chata).

Důležitou výtvarnou součástí výpravy je i světlo, které napomáhá proměnám scén a vyvolává základní atmosféru. Příjemné prostředí a milá pohoda na začátku obrazu na faře zšedne a ztvdne po příchodu Ichturiela až do modřích a nepříjemných zelení. Stále visící štít střechy je např. v pekle svícen modrozeleně, v chatě a kovárně teplou oranží a žlutěmi.

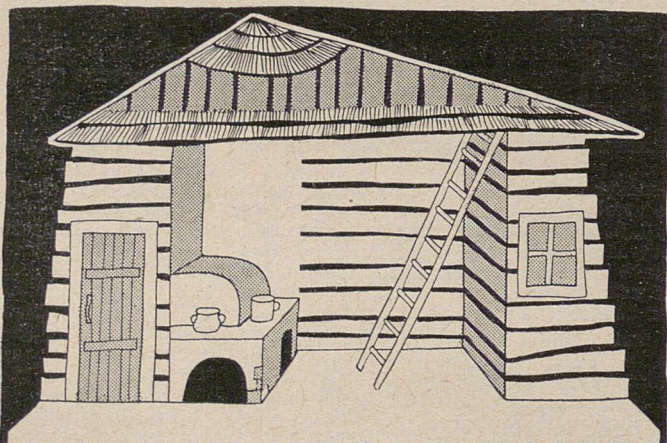
Je jistě mnoho možností výtvarné inscenace této Drdovy roztomilé pohádky. Od nejjednoduššího náznaku až po nákladné stavby. Seznamujeme vás se scénkou, která nám ve Vagónce Tatra Smíchov vcelku vyhovovala a umožnila režisérovi i hercům rozehrání do celé šíře i hloubky jeviště. Dovolila hrát Dalskabáty na našem jevišti o světlosti portálu 8 metrů a hloubce jeviště 5 metrů, stejně jako na malém jevišti našeho patronátního souboru v Chočeradech, kterému výpravu pro jejich inscenaci Dalskabátů půjčujeme.

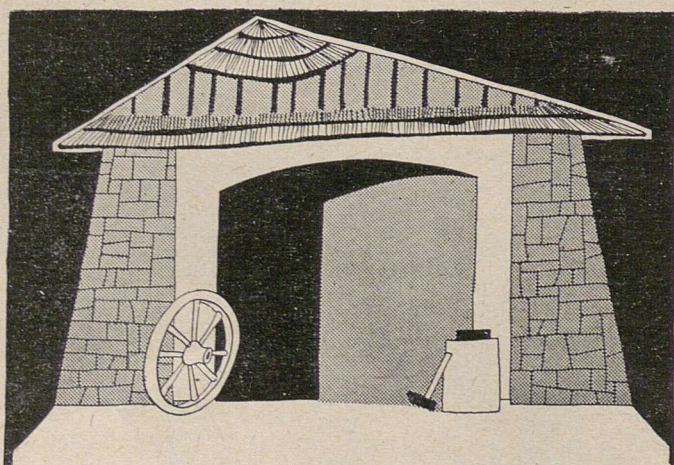
OBRAZ 2., 4. a 8. (fara)

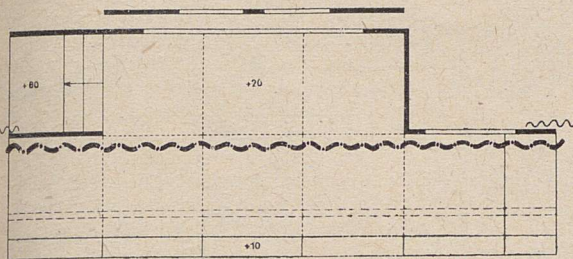
OBRAZ 1. a 7. (pekle)

OBRAZ 3. a 5. (chata)

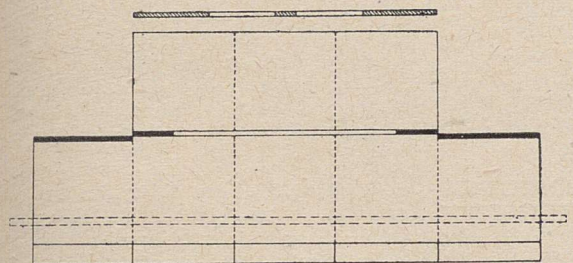

OBRAZ 6. (před kovárnou)

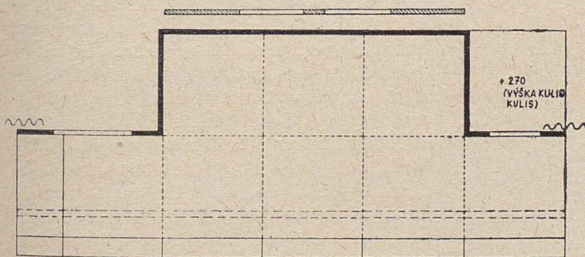

PŘED ZÁVĚSEM OBRAZ 1. a 7. (peklo)

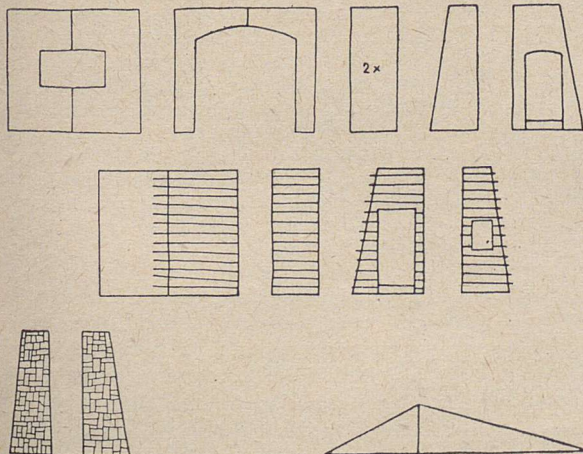
BEZ ZÁVĚSU OBRAZ 2., 4. a 8. (fara)

OBRAZ 3. a 5. (chata)

OBRAZ 6. (před kovárnou)

V minulém roce se v časopiseckých anketách i mimo ně hodně psalo i mluvilo o špatné úrovni našich estrád — ochotnických i profesionálních. Byli vyzýváni úspěšní autoři malých forem k napsání nových scének, povídek, skečů aj. a začala i shánka po nových autorech. Výzvy ovšem nepostačí. Jednou z důležitých okolností k získání nových malých forem je zajistit autorům za provozování jejich díla spravedlivou odměnu.

Díla se ve smyslu zákona 115/53 Sb. tohoto úkolu ujala s větším úspěchem u estrád profesionálních než ochotnických. Uzavřela dohody s Estrádním a koncertním jednatelstvím v Čechách a na Moravě, které ji upozorňuje na nabízené pořady. Mnozí z vás jistě již znají ony malé výměry, které Dilia rozesílá pořadatelům k inkasování paušálních částek za malá literární díla, užitá v estrádě. U tzv. smíšených pořadů dochází k dvojí platbě: Ochrannému sdružení autorskému a DILII. Nejde však v žádném případě o platbu navíc, mezi oběma institucemi existuje dohoda, podle níž OSA snižuje své výměry o částky, které inkasuje Dilia.

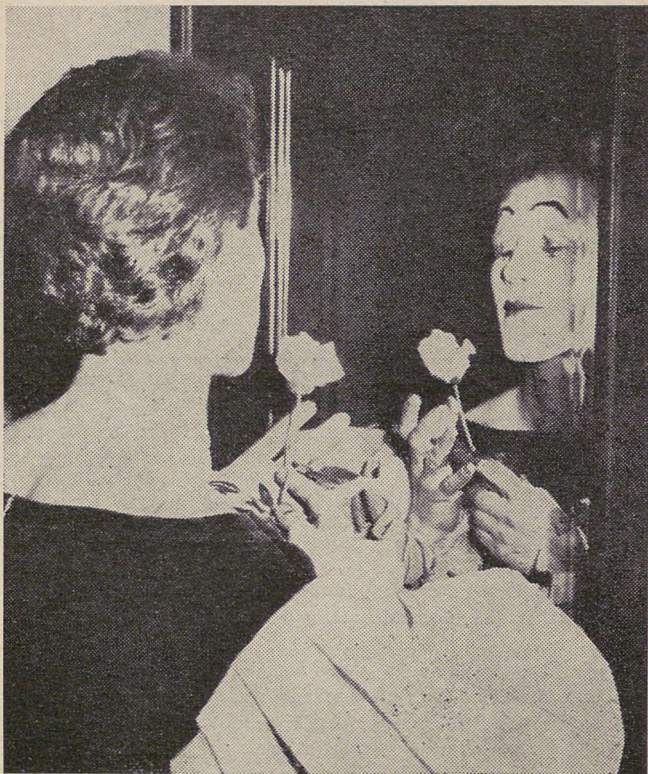
Nárok na autorskou ochranu vzniká v okamžiku veřejného přednásení díla (ať už profesionálními umělci nebo ochotníky). Rozumí se tím i dílo již uveřejněné (v Dikobrazu apod.), jakmile je veřejně provozováno. K veřejnému provozování díla musí mít pořadatel svolení ochranné organizace autorské. Nedovolené užití díla je trestné podle § 261 trestního zákona. Každé užití malých literárních forem je nutno hlásit Dilií s uvedením názvů děl a jmen autorů. Tuto povinnost ukládá vyhláška MSK 99/58; v § 3, odst. 3 se zřetelně ukládá pořadatelům hlásit všechna jednotlivá díla v pořadu užitá. Je povinností inspektora pro kulturu přezkoušet správnost údajů a pak odeslat II. díl povolovacího tiskopisu ochranné organizaci autorské. Velmi často se stává, že pořadatel připojí k tiskopisu podrobný program, který však zůstane u inspektora pro kulturu a v tiskopise pro Dilií je jen lakonický název Estráda. Tiskopis pak samozřejmě nemá žádnou platnost. Dosud se většina smíšených pořadů hlásí na tiskopisech OSA. Uniká tak přehled o užitých dílech literárních. U smíšených pořadů musí pořadatelé hlásit podle oboru užití hudebních děl OSA a literární Dilií. Přesné vyplňování povolovacích tiskopisů s uvedením všech potřebných dat je nejdůležitější pomocí při zajišťování autorské ochrany.

V mnoha případech pořadatelé dosud nepochopili, co je to vlastně autorský honorář. Často dokonce žádají o prominutí autorských poplatků, ale nežadají například o prominutí poplatků za zapůjčení vlásenek atd. Povinnost zaplatit autoru nepokládají už za tak důležitou. Dochází pak i k tak absurdním případům, že pořadatel žádá Dilií o prominutí 30 Kč s autorského honoráře s odvodněním, že musel zaplatit přes 3000 Kč s účinkujícím umělcům. Autoři nemohou být přítomni každému představení svého díla, aby si ihned vyinkasovali autorský honorář. Mají proto svou ochrannou organizaci. Dilia nemá právo prominout autorský honorář. Toto právo má jen autor. Dilia jen inkasuje autorský honorář pro autora.

A ještě slovo k autorům estrádních pásem pro ochotníky. Někdy estrádu sestaví z cizích děl, jindy sami vytvoří nové estrádní pásmo. Je přirozené, že i jim náleží autorský honorář, jde-li o tvůrčí činnost a přihlásí-li své dílo k ochraně. V případě, kdy autor ve svém pásmu užije cizí dílo, je povinen pásmo předložit Dilií k posouzení, jinak by se dopustil nedovoleného užití díla. Jakákoliv dramatizace díla je dovolena jen se souhlasem autora, jehož dílo dramatizujeme. V podobných případech doporučujeme požádat o radu ochrannou organizaci autorskou.

Na závěr stručně shrnujeme: veškerá veřejně provozovaná díla podléhají autorské ochraně. Zákon 115/53 Sb. čl. 111 ukládá všem institucím a organizacím spolupůsobit při provádění tohoto zákona. Přesným dodržováním nařízení soubory a pořadatelé pomohou zajistit spravedlivou odměnu autorům a i tak přispět ke zvýšení umělecké úrovně našich estrádních programů.

Milan Gajda

Pantomima s růží z novoborského Večera láskyplného

NOVÝ BOR Zdařilým pokusem byla Laterna magika s podtitulkem „Večer láskyplný“, kterou v rámci oslav 15. výročí osvobození Československa uvedl dramatický kroužek ZK Borské sklo spolu s Domem osvěty a Osvětovou besedou. Není malíčností napsat si dobrý scénář, vytvořit na venkovském divadle podmínky k synchronizované projekci na tři plátna a vyřešit scénu tak, aby rychlý sled filmů, scénických výstupů, tance, zpěvu a recitace nebyl ničím rušen. Novoborští ochotníci motivovali své představení přáním, aby nám všem v mřu zůstala zachována všechna láska světa. Dlužno říci, že jejich záměr vyzněl. Balkonová scéna z Romea a Julie, scénicky upravené Zpěvy sladké Francie a starojaponská poesie, Beethovenova Měsíční sonáta, doplněná barevným filmem, Manon Lescaut a Rollandův Petr a Lucie — celý ten nesourodý materiál byl spojen vtipnou a zajímavou konferencí. Kroužek se nezalekl ani tak technicky náročné stránky, jako je promítání na tři plátna, a vytvořil tak jednu z nejpůsobivějších scén Večera láskyplného — snovou lásku pierota k oživlé dívce na portrétu. Výstup z komedie Tirsa di Molina „Milovat není jen mít rád“ byl uváděn filmovým záběrem dony Violanty, vjíždějící na oslu za zpěvu písničky do bran Madridu. Oba tyto filmy si kroužek natáčel sám, právě tak jako záběr konferenciéra, který s plátna hovoří se svou partnerkou, a filmovým trikem se připravuje na své další vystoupení. Účinně byl řešen závěr večera. Po všech těch kouzelných výstupech o lásce, ať šťastné nebo nešťastné, tragické či komické, se jako varovné signály na obou postranních plátnech objevily filmové záběry z nedávné minulosti — bombardované hořící město, útočící wehrmacht, jednotka NATO, generál Speidel i Hitler, výbuch atomové pumy. Avšak z temné a varující melodie se jako světlý paprsek zvedne radostná hudba Dvořákova a průčelní plátno se roztančilo dětským jarem, symbolem vítězství života nad smrtí. Burčující Nezvalův Zpěv míru a sladké verše Seifertovy o lásce jasně demonstrovaly přání všech účinkujících a všech lidí dobré vůle: Aby nám na věky zůstala zachována všechna láska světa! — Představení by se nikdy nebylo uskutečnilo, nebýt obětavé práce a spontánního nadšení všech členů kroužku, herců i techniků.

M. Pištora

PODĚBRADY

Jedním z nejagilnějších souborů v poděbradském okrese je divadelní soubor „Jirí“ při ZK ROH Lázně Poděbrady. Bylo by třeba velmi rozsáhlého článku, kdybychom chtěli popisovat činnost a úspěchy souboru. Uveďme tedy jen významnější z mnoha představení, kterými se soubor zúčastňuje soutěží LUT, oslav Velké říjnové socialistické revoluce, Mezinárodního dne žen, Měsíce ČSSP aj. Pod vedením soudruha Vl. Frančíka, který je zároveň předsedou souboru, sehráli Poděbradští Černou vlajku, režisér J. Pavlíček inscenoval Společný byt (Dobříčanin) a Slavnost lampiónů (Pfeiffer), dále hru V+W Caesar, dlouholetá ochotnice Věra Knoblochová připravila pro soutěž LUT Blažkovo Třetí přání a jako sté představení své ochotnické práce Čapkovu Matku, k Únorovým oslavám uvedl režisér Oto Neumeister hru P. Karvaše Lidé z naší ulice a v Měsíci československo-sovětského přátelství Rachmanovovo Neklidné stáří. Soubor připravuje Kožíkovu hru Cesty žen a Stehlíkovu Mordovou roklí. — Jednou týdně pořádá soubor pro své členy vzdělávací besedu, zpestřovanou bohatými vzpomínkami a příhodami starších členů souboru. — Budoucí rok je pro soubor „Jirí“ rokem jubilejním. Oslaví sté výročí založení. **J. Neumeistrová**

BOSKOVICE

V době od 9. dubna do 9. května t. r. uspořádal okresní osvětový dům spolu s okresním poradním sborem pro divadlo v Boskovicích divadelní festival ochotnických souborů. V boskovicím okrese se zúčastnilo soutěže téměř padesát souborů. Porota, která bohužel nemohla z časových důvodů zhlédnout všechna představení (mnoho souborů ohlásilo například své představení na velkonoce), vybrala tato představení: Půlnoční mše Petra Karvaše v nastudování Divadla spojeného klubu pracujících Boskovic, Taková láska Pavla Kohouta v podání Divadla Sokol Lysice, Omyl profesora Somola Karla Stanislava v provedení ZK Tylex n. p. Letovice a komedie A. Benedettiho Dobrou noc, Patricie v nastudování souboru SRPŠ Skalice n. Svit. Dále byla zařazena hra Začínáme žít (Makarenko-Stehlík) v provedení souboru mladých z Protivanova. Průběh festivalu, který se konal v Boskovicích, Lysicích, Olešnici a Svitávce, ukázal, že porota pracovala dobře. Všechny soubory svými výkony prokázaly, že si účast na festivalu zasloužily. — Vrcholem festivalu bylo představení Karvašovy Půlnoční mše, kterou hrálo Divadlo Sdruženého klubu pracujících Boskovic. — Festival také ukázal velmi pěknou práci některých jednotlivců, kterým byly na celookresní konferenci ochotníků předány ceny. Za nejlepší režii byl odměněn režisér souboru Divadla Sdruženého klubu pracujících Boskovic Jaroslav Maňas, za nejlepší scénu František Sotorník z Divadla Sokol Lysice, za herecké výkony J. Kočí ze Skalice n. Svit., F. Slámová z Boskovic, J. Benšová z Letovic, J. Polák a Oldřich Veselý z Boskovic a E. Škrobánek z Lysic. Přáním všech ochotníků bývalého boskovicího okresu je, aby v novém blánském okrese, kam byl boskovicí při novém územním uspořádání začleněn, bylo v těchto festivalech každoročně pokračováno. **E. Škrobánek**

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

v překrásném prostředí Sněmovního sálu, který byl v roce 1848 dějištěm sněmu českých poslanců, každoročně zaznívá hudba starých mistrů v provedení nejlepších umělců a Sněmovní sál se proměnil v koncertní síň. Kroměřížští ochotníci, členové Závodního klubu Pal-Magneton, přišli na myšlenku využít tohoto překrásného prostředí nejen pro koncerty tónů, ale i pro koncerty slova. Byl to první pokus o založení nové tradice v Kroměříži. Každým rokem uvést dobovou inscenaci ve Sněmovním sále. Volba padla na Moliérova Tartuffa. Tato hra, se kterou soubor sklízela zasloužené úspěchy již v roce 1956, se stala kmenovou hrou jeho repertoáru. Při provedení ve Sněmovním sále byly provedeny některé změny v obsazení, které daly příležitost i mladým členům souboru. Valeriana hrál A. Michajlovič, Damise P. Kučera a představitelka Marie J. Andresiková bude po prázdninách studovat na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Škoda jen, že se nepodařilo zvládnout akustiku, která se nedala pro rozlehlost a výšku sálu při zkouškách dobře odhadnout. Tím také utrpěly jinak velmi dobré výkony L. Čápkové v roli Doriny a J. Grosse v úloze Tartuffa. Režisér M. Nesvadba, autor prologu a epilogu, dovedl s herci zvládnout obtížnost veršů a připravil kroměřížským občanům příjemný večer. Výprava byla velmi jednoduchá a vhodně ji doplňoval bohatý interiér sálu.

M. Sehnalová

V obci Ořechov u Brna oslavoval letos divadelní soubor padesát let svého trvání. Soubor byl založen zásluhou prvního „ředitele“ souboru Josefa Maliny. Ještě dnes je v obci hodně pamětníků prvního představení — hrál se „Slib za peci“. — Hrál se za první republiky pod názvem „Komenský“, hrálo se i za Protektorátu. V roce 1941 podařilo se Ořechovským získat starou stodolu, z níž za krátkou dobu vybudovali členové souboru stálou divadelní síň. V „Komenský“ se potom sdružili příslušníci zakázaných spolků a činnost se podařilo protáhnout až do konce války. V roce 1945 přešel soubor do Sokola a za těch posledních patnáct let sehrál velký počet představení. A můžeme říci, že si ochotníci získali v obci i okolí velmi dobré jméno. V okresní soutěži se umístili na prvním místě. -ZK-

Jirásek, divadelní odbor národního podniku Český nábytek, sehrál v dubnu a květnu výpravnou pohádkovou komedii Jana Drdy Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert. Dobře promyšlenou režii měl Frant. Kamš, jemuž vtipně řešenou scénou navrhl Čeněk Praus. Obecnost se velmi příjemně bavilo a bylo s výkony jednotlivých představitelů spokojeno. Lze vítat, že k spolupráci ochotníků již zkušených, kteří vždy na našem jevišti mají zasloužený úspěch [Pařava, Wohlhőfnerová, Tomášová, Vl. Svoboda, Pleva, Procházka], přidružila se řada ochotníků mladých, kteří se přičinili o dobré představení [Nuska, Škopová, Uhlíř, Praus, J. Svoboda, Horák aj.]. Dalskabáty byly sehrány pohostinsky též v Borohrádku.

R. S.

KROMĚŘÍŽ

PRAHA

Bývaly doby, kdy v Praze 7 vřel čilý divadelní ruch. V divadelním sálu v ulici pplk. Sochora se střídalo pět souborů, každou sobotu a neděli se hrálo jedno představení, lidé se chodili dívat na „své“ divadlo a „své“ herce. Nikdo si nestěžoval na nezájem publika, nikdo nevytýkal malou aktivitu souborům. To trvalo mnoho let. Pak byl sál označen za nevyhovující, soubory se postupně sloučovaly, rozpadávaly nebo byly nuceny hrát v různých jiných sálech po celé Praze, až zůstala Praha 7 bez svého vlastního divadla. A protože zvyk je druhá přirozenost, přivykli lidé i pohledu na prázdné vývěsní skřínky, přivykli pohledu na žlutnoucí plakáty zašlé slávy. Zpočátku s rozhořčením, později s povzdechem, až zapomněli úplně. Zapomněli opravdu? — Přítom pár metrů od dřívějšího divadla byl v budově Dopravních podniků sál, který přímo provokoval a volal po novém divadle. Z toho důvodu bylo radostné zjištění, že při Ústředním klubu energetiky začíná opět pracovat renovovaný ochotnický soubor, který oznámil jako své první představení komedii Molièra „Jeho Urozenost pan měšťák“. Nelze říci, že by to byl velký dramaturgický počín, neboť při vši účtě k umění klasika francouzské literatury mám za to, že ve výročním roce osvobození naší vlasti bylo by více na místě sáhnout po hře české dramatiky, ať již současné či klasické. — Díváme-li se na inscenaci ze sedadla diváka, musíme říci, že režie A. Pomezného nepřinesla ve výkladu hry nic nového. Na barevně a stylově čisté scéně R. Houžvy viděl jsem inscenaci spoléhající hlavně na živý a vtipný text v tradičním provedení. Vážím si však toho, že i přes různou hereckou zkušenost souboru nerozpada se hra na slabé, průměrné a nadprůměrné herecké výkony a udržela si svůj průměr po celou dobu představení. Pouze dvě role ční nad ostatní, a to jak svým rozsahem, tak hlavně provedením. Je to titulní role pana Jordána, jak ji hraje F. Gryner, a hlavně pak služebná Mikuláška v podání B. Pomezné. To je opravdu živá a zdravá představitelka francouzského lidu, která již v textu vyniká svou bystrostí a zdravou čistotou nad omezeností a naivností pana Jordána. Celému souboru bych pak ještě vytkl malou péči o mluvené slovo. Pohled na inscenaci nebyl by však úplný a spravedlivý, kdybychom nebrali v úvahu podmínky, za kterých inscenace vznikla. Není možné zkoušet dobré představení v různých klubovnách, jen při minimálních zkouškách na jevišti. A to už je otázka vztahu ÚKE k dramatickému kroužku. Ústřední klub energetiky si musí vyřešit otázku, zda mu jde o to, aby dramatický kroužek pouze na papíře rozšířil počet zájmových kroužků a počet členů, které by použil při slavnostních a mimořádných příležitostech, nebo zda chce, aby v jeho prostorách vzniklo divadlo, které by bylo zdrojem zábavy, výchovy a poučení jak zaměstnanců v energetickém průmyslu, tak obyvatelů Prahy VII. V druhém případě by potom musel méně myslet na zdroje zisků plynoucích z tanečních zábav a večerů různých mimoklubovních institucí (i když chápu svízelnou finanční situaci spojenou s velkou režii celého aparátu) a musel by vytvořit lepší podmínky pro práci souboru. Věřím, že při dobré vůli souboru a vedení klubu je dohoda možná.

J. Hybín

E. Wohlhőfnerová jako Plajznerka z Drdových Dalskabátů, soubor „Jirásek“ ZK Český nábytek Týniště n. O.

TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ

Hodně se v poslední době teoretizuje o estrádních uměleckých souborech, o nutnosti agitáční práce, ale málokde se dovíme, jak se to někde dělalo a jaké měla tato práce výsledky. Krajské nakladatelství v Liberci jen částečně kryje poptávku po materiálech, které spojují teorii s praxí. V omezeném nákladu (ale s možností dotisku, bude-li dostatečný zájem) vydalo knížku Jaromíra Horáčka Estráda radostného mládí (cena výtisku 9 Kčs). Autor knihy je profesorem na turnovské jedenáctiletce a zároveň vedoucím estrádní umělecké skupiny, která již po několik let plní vzorně své poslání — agitovat uměleckými prostředky.

Knížka shrnuje některé zkušenosti z práce, nezakrývá těžkosti a potíže, ale nezamlčuje ani úspěchy, které za krátkou dobu trvání souboru nebyly nikterak malé. Knížka však obsahuje i některé materiály, které mohou být cennou a praktickou pomůckou začínajícím nebo tápajícím souborům. Soubor turnovské jedenáctiletky sklídil zasloužený potlesk na březnovém aktivu o agitáčním poslání LUT právě proto, že se představil jako soubor ukázněný, s pevným morálním základem a výrazným politickým uvědoměním. A tato morálně politická vlastnost je jedním ze stěžejních momentů, které ze souboru dělají nerozborný kolektiv. Autor hovoří i o této velmi důležité stránce: o etice vnitřního života souboru.

Knížka Jaromíra Horáčka Estráda radostného mládí je v mnohém směru poučná a potřebná. Řada souborů tápe v otázkách řešení místní problematiky. Knížka ukazuje, jak mnoho lze dokázat velmi prostými a tím účinnějšími prostředky. Knížka by měla být v knihovničce každého souboru. **bl**

PERLY Z VÝROKŮ POROTY

ÚSTŘEDNÍHO KOLA VESNICKÉ SOUTĚŽE

- Nežádám ve výpravě polopatismus, žádám jižní nekonkrétní květinu!
- A pak jsem přišel na to, že ty sušené salámy, co vám visely nad hlavami, byl náznak stromu...
- Mohli byste tam pověsit třeba takovou barokní injekční stříkačku.
- Rokokový dvořan je jemňoučký, grációzní — ale nehopkuje jako střelený králík.
- Atmosféru nutno vypéstit a hnát jí vzhůru... Atmosféra se vznáší jako neviditelný kouř nad majorem.
- Soudruzi, to nejdůležitější na vašem představení je... je... je... no, a teď mi to úplně vypadlo z hlavy.
- Děkujeme soudruhu režisérovi, že ty děti na scéně neznárodnili.
- Na Breckerovi bylo vidět, že je v životě velký dobrák.
- V posledním obraze, když mluvili ti mrtví, nebylo vůbec rozumět.
- Vzhledem k zařazení těch tanců doporučujeme spíše vyřazení.
- Dúbois ztrácel ideály, lokomotivy a nakonec i postavení.
- Jde o to rozehrát šikovatele Klungeho v celé jeho masnotě.
- Ano, Đurko musí blouznit, ale musí blouznit organizovaně!
- Pokud jde o volnost svalstva, viděli jsme tu už i představení, kde hlavní hrdina zemřel v pozoru.
- Soudruzi, rozvíjejte svou skromnost!
- Bylo by dobré, kdyby režisér poněkud více odhalil postavu zejména Anděly.
- Soudružka trpí mládím.
- Přesvědčivost krásy v Mojí tetě tvojí tetě nebyla dostatečná.

VÝTVARNÍCI, POZOR!

Ministerstvo školství a kultury vypisuje veřejnou anonymní soutěž na návrh scénické dekorační stavebnice, vhodné pro divadelní soubory lidové tvořivosti. Současný stav scenografie na ochotnických jevištích je velmi špatný. Užívá se starých malovaných kulís typové výroby, která ke zvýšení úrovně nepřispívá; ojedinělé pokusy o vlastní tvorbu naznačují možnosti, ale narážejí na nedostatek materiálů. Cílem soutěže je navrhnout scénickou dekorační stavebnici, poskytující co nejširší výtvarnou proměnlivost a nabádající k vlastní tvorbě zejména v detailech, umožňující používání i jednotlivých dílů. Stavebnice by sloužila sériové výrobě, aby se tak zajistil základní dekorační materiál pro divadla lidové tvořivosti, která nemají vlastní rozsáhlejší výrobu; může se používat s doplňky, které by si soubory vyrobily samy, pokud to nepřekročí meze jejich možnosti (tedy buď malováním nebo plastické detaily apod.). V návrhu se musí maximálně uplatnit norma o rozměru jevištního stupně (ÚN-MŠK 73-52-60). Stavebnice musí být technicky co nejjednodušší a vyřešena též po stránce materiálové a technologie hromadné výroby.

Návrhy zašlete do 15. listopadu 1960 (tj. do 12,00 hod. odevzdejte poště) na adresu: Ústřední dům lidové tvořivosti, Praha 2, Jungmannova 15; návrhy se označí heslem na všech listech a přiloží se obálka se jménem autora a druhá s adresou, na niž se má návrh vrátit. Došlé návrhy budou posouzeny porotou v tomto složení: 2 zástupci Ústředního svazu čs. výtvarných umělců, 2 zástupci Svazu čs. divadelních umělců, 2 zástupci Scenografické laboratoře, 2 zástupci Ústředního domu lidové tvořivosti. Porota posoudí návrhy do 15. prosince 1960 a udělí tyto ceny a odměny: I. cena — Kčs 5000,—, II. cena — Kčs 3000,—, dvě odměny po Kčs 1000,—. Porota může ceny neudělit, sloučit nebo udělit jen odměny. Všechny došlé návrhy budou k nahlédnutí zájemcům do 31. 1. 1961 v Ústředním domě lidové tvořivosti, Praha 2, Jungmannova 15. Porota určí, zda odměněné návrhy doporučuje k zavedení do výroby. Odevzdáním návrhu do soutěže vyslovuje účastník souhlas s jejími podmínkami. Neodměněné návrhy budou vráceny do 31. března 1961.

MINCOV ZABĚR
Z GORKĚHO JEGORA BULYČOVA
V PROVEDENÍ
RK PROPAGAČNÍ TVORBY
PRAHA.
V TITULNÍ ROLI F. ČULÍK

Vydává ministerstvo školství a kultury
v nakladatelství Orbis,
národní podnik, Praha 12, Stalinova 48
Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ
Grafická úprava František Skořepa
Redakce: Praha 12, Stalinova 3
telefon 220957

Vychází začátkem každého měsíce
Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs
Tiskne Knihitisk, n. p., závod č. 2,
Praha 12, Slezská 13
Rozšiřuje poštovní novinová služba
(PNS)

F-02*01290

Z OBSAHU

Stanislav K.: Vesničtí ochotníci v celostátní soutěži	169
Divadlo stmeluje vesnici	170
Grimm P.: Několik postřehů z ústředního kola vesnické sou- těže	172
Beneš J.: Proč ano a proč ne	174
Semrád V.: Týden nad řekou	176
Valenta J.: Opora naší práce — poradní sbor	179
Dolanská S.-Falada V.: Wolkrův Prostějov 1960	180
Doubek V.: Dokud verš neprojde ústy	181
Grym P.: Nová komedie Vratislava Blažka	184
Jurák M.: 7 souborů pod přerov- skou lupou	195
Semrád V.: České drama 1945—60 (VIII.)	196
Dolanská S.: Dilia	196
Dalskabáty, hříšná ves (scénické návrhy V. Lepšího)	198
Z ochotnického života	190

Toto číslo mělo redakční uzávěrku
1. července, vyšlo 30. července 1960

IV. strana obálky:
H. Sládková ze souboru TJ Dynamo
Strančice v roli Vilmy z Karvašovy
hry Pálnoční mše. Foto Baptista

Soubor „Mládí“ Brno: K. Kincl, Voják ▲

Mládežnický soubor ZK Závodů J. Švermy, Brno: A. Faldějov - N. P. Ochlopkov: Mladá garda ►

Realistické ochotnické divadlo v Opavě: V. Rozov, Šťastnou cestu

OSM JŠS Poprad: A. Kuchár, Hračky nás už nebaví ▼

MLADÁ SMĚNA

MINCOVY SNÍMKY Z MLÁDEŽNICKÝCH POŘADŮ
IV. ŠRÁMKOVA PÍSKU

